

Uchwała Nr2026

Rady Gminy Nadarzyn

z dnia2026r.

w sprawie przyjęcia aktualizacji

Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030.

Na podstawie art. 14 ust. 1, art. 22 w zw. z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz. U. z 2024r. poz. 278) w związku z art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2025r. poz. 1153 ze zm.) oraz w wyniku realizacji uchwały nr XVIII.387.2025 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030 przyjętego Uchwałą Nr III.43.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 czerwca 2024r. uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się zmianę Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030, w brzmieniu nadanym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Nadarzyn.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały nr ... Rady Gminy Nadarzyn z dnia r. w sprawie przyjęcia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030 (aktualizacja)

Nadarzyn, luty 2026 r.

Opracowanie:

Athon Partner Consulting - Mariusz Malinowski

Zespół badawczy:

mgr Mariusz Malinowski

mgr Michał Marciniak

Opracowanie aktualizacji:

Fundacja „Miasto”

Zespół autorski:

Grzegorz Szewczyk, Piotr Górka

Adnotacja:

Dokument został opracowany zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027 stanowiącymi załącznik nr 2 do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027. Niniejszy dokument nie został wyjustowany w celu zapewnienia większej dostępności dla osób z niepełnosprawnością wzrokową.

Spis treści

Rozdział I. Wprowadzenie	5
Rozdział II. Realizacja zasady partycypacji społecznej i partnerstwa	7
Rozdział III. Diagnoza obszaru rewitalizacji zjawisk negatywnych i lokalnych potencjałów	11
Rozdział IV. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, cele rewitalizacji i kierunki mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk	24
Rozdział V. Projekty rewitalizacyjne	27
Rozdział VI. Mechanizmy integrowania projektów rewitalizacyjnych	30
Rozdział VII. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	34
Rozdział VIII. System zarządzania gminnym programem rewitalizacji	43
Rozdział IX. System monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji	47
Rozdział X. Zmiany w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej gminy	51
Rozdział XI. Opis sposobu zapewnienia udziału Interesariuszy w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji	52
Rozdział XII. Specjalna Strefa Rewitalizacji	52
Rozdział XIII. Sposób realizacji GPR w zakresie zagospodarowania przestrzennego	53
Rozdział XIV. Opiniowanie programu przez właściwe podmioty	54
Rozdział XV. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko projektu programu	55
Spis ilustracji	57
Załącznik nr 1- Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	58
Załącznik nr 2- Szczegółowy opis projektów rewitalizacyjnych	62

Rozdział I. Wprowadzenie

Niniejszy rozdział stanowi wprowadzenie do programu rewitalizacji pokazując strukturę programu rewitalizacji

Rewitalizacja to skoordynowany wielopłaszczyznowy i wielowątkowy proces, prowadzony wspólnie przez władzę samorządową oraz inne podmioty, w tym społeczne i gospodarcze, mający na celu przeciwdziałanie degradacji społecznej i przestrzennej, w tym ochronę dziedzictwa narodowego, pobudzanie rozwoju oraz poprawę jakości życia.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji zaplanowanie tego procesu następuje niejako w dwóch etapach. Pierwszym jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Następuje ono w drodze uchwały Rady Gminy, tzw. uchwały delimitacyjnej opracowanej na podstawie Diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Drugim etapem jest opracowanie i uchwalenie dokumentu, na podstawie którego rewitalizacja będzie prowadzona - GPR, który jest wieloletnim programem działań w sferze społecznej oraz gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej (w zależności od zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych). Jego realizacja ma spowodować wyprowadzenie wyznaczonych obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy Program został opracowany zgodnie z art. 14-24 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w wyniku realizacji Uchwały nr LXIX.914.2023 Rada Gminy Nadarzyn z dnia 26 kwietnia 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030 (Program GPR). Obwieszczeniem Wójta Gminy Nadarzyn z dnia 20 lipca 2023 r. poinformowano mieszkańców o podjęciu uchwały Rady Gminy Nadarzyn w sprawie przystąpienia do sporządzenia GPR.

Aktualizacja Programu nastąpiła na podstawie Uchwały nr XVIII.387.2025 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030 przyjętego Uchwałą Nr III.43.2024 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 czerwca 2024r.

Program został sporządzony dla obszaru rewitalizacji, którego granice wskazano w uchwale nr LXIX.913.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Nadarzyn (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2023 r. poz. 5781). Program zostanie skierowany do wpisu do wykazu programów rewitalizacji woj. mazowieckiego zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie wpisu do Wykazu programów rewitalizacji województwa mazowieckiego.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji obszar rewitalizacji gminy nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn został wskazany w stosunku do liczby ludności Gminy na podstawie danych UG wynoszącej na koniec roku 2021 14 910 osób¹ oraz całkowitej powierzchni gminy wynoszącej 73,44 km². **Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn to powierzchnia 6,43 km² (8,76%), która zamieszkiwana jest przez 1217 mieszkańców**

¹ zgodnie z danymi UG Nadarzyn uwzględniając pobyt czasowy.

(8,16% ogólnej liczby mieszkańców gminy). Granice wytyczonego obszaru zdegradowanego pokrywają się z granicami obszaru rewitalizacji.

Podstawowym celem sporządzenia Programu jest zaplanowanie kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych bądź środowiskowych, zidentyfikowanych na obszarze wskazanym do rewitalizacji. Program umożliwi realizację działań rewitalizacyjnych, nie tylko przez Gminę i jej jednostki organizacyjne, ale też i przez podmioty zewnętrzne.

Aktualizacja Programu wynika z konieczności rozszerzenia zakresu zadań rewitalizacyjnych o przedsięwzięcie „Pałac Młochów – centrum rozwoju, przedsiębiorczości, kultury i wydarzeń regionalnych”. Zadanie to, realizowane w sąsiedztwie obszaru rewitalizacji, będzie wywierać pozytywny wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą wyznaczonego obszaru jak i całej gminy. Należy zaznaczyć, iż wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji nie ulegają zmianie.

Aktualizacja Programu została przeprowadzona w oparciu o opracowaną w listopadzie 2025r. ocenę aktualności i stopnia realizacji Programu, zgodnie z wymaganiami ustawowymi w tym zakresie.

Rozdział II. Realizacja zasady partycypacji społecznej i partnerstwa

Niniejszy rozdział opisuje mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji i konsultacje społeczne.

Identyfikacja interesariuszy procesu rewitalizacji

Elementem przygotowania Gminy do koordynacji i zarządzania procesem rewitalizacji było określenie interesariuszy rewitalizacji, którzy będą nie tylko odbiorcami, czy uczestnikami działań, ale i ich realizatorami, którzy będą mieli realny wpływ na osiąganie celów rewitalizacji Gminy Nadarzyn.

Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania programu

Obwieszczeniem z dnia 20 lipca 2023 r. o podjęciu uchwały Rady Gminy Nadarzyn w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030 poinformowano mieszkańców o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie wraz z podjęciem uchwały intencyjnej rozpoczynającej prace nad GPR. Zaproszono również mieszkańców do zgłaszania propozycji projektów rewitalizacyjnych.

W toku roboczych prac z mieszkańcami i przedstawicielami lokalnych organizacji pozarządowych dyskutowano możliwe kierunki działań rewitalizacyjnych. Skonsultowano się również z przedstawicielami lokalnych przedsiębiorców. Szczególnie ważną grupą interesu byli seniorzy. Odnośnie głosów przedsiębiorców lokalnych odbyto konsultacje z przedstawicielami LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice. Lokalna Grupa Działania to organizacja zrzeszająca przedstawicieli trzech sektorów z terenu gminy Nadarzyn, przedstawicieli sektora gospodarczego, społecznego i publicznego. LGD posiada status stowarzyszenia posiadającego osobowość prawną zgodnie z przepisami ustawy o Prawo stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261). Z analizy, dyskusji i obserwacji ze środowiskiem przedsiębiorców gminy Nadarzyn wynika, że przedsiębiorcy w niewystarczający sposób korzystają z regionalnych producentów (np. ogórków, kapusty kiszzonej, rękodzieła, rzemiosła lokalne), słabo znają i wykorzystują lokalne zasoby i walory lokalny potencjał szczególnie środowiskowy i rekreacyjny terenów znajdujących się w sąsiedztwie Warszawy. Z drugiej strony - z punktu widzenia społecznego zagrożenie stanowią firmy, których rozwój stanowi potencjalne zagrożenie dla środowiska. Zanika rzemiosło artystyczne i tradycyjne zawody. Analiza danych statystycznych dotyczących lokalnej przedsiębiorczości pokazuje potrzebę kontynuacji wsparcia MSP w obszarze w obszarze środków na start nowej firmy, szkoleń i doradztwa. Odpowiedzią na te wyzwania będzie przedsięwzięcie rewitalizacyjne P5. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Nadarzyn. Kolejny z projektów skierowanych w znacznej części do przedsiębiorców – to projekt: Nadarzyn 2.0 - nowe otwarcie: Nadarzyn - bezpieczny ekologicznie regionalny ośrodek przedsiębiorczości o rozpoznawalnej marce i silnym poczuciu tożsamości lokalnej mieszkańców. Celem Lokalnego inkubatora przedsiębiorczości będzie pomoc nowopowstałym firmom z sektora MSP w osiągnięciu pozycji na rynku i ukierunkowaniu ich np. na współpracę z firmami funkcjonującymi na terenie gminy. Dla osób chcących założyć własną firmę - Lokalny inkubator przedsiębiorczości – stanowiłby wylęgarnię pomysłów, inicjatyw, planów, prowadziłby okresowe szkolenia zwiększające konkurencyjność ofert. Pośród rozmów z przedstawicielami przedsiębiorców wskazywano, że głównym atutem obszaru gminy jest położenie na obszarze aglomeracji warszawskiej. Zasadne będzie zatem zwrócenie uwagi na ten potencjał gminy w tworzonych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych.

Przynależność gminy do WOF i Stowarzyszenia „Metropolia Warszawa” stwarza możliwości finansowania inwestycji społeczno-gospodarczych w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027 ze środków dedykowanych na instrumenty terytorialne mogących stanowić swoistą „bazę” dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych do realizacji ze środków pomocowych na lata 2023-2027.

Kolejną grupą interesu uczestniczącą w konsultacji na etapie tworzenia GPR byli seniorzy. Pośród zebranych propozycji można wskazać na zgłoszenie Stowarzyszenia Seniorów Gminy Nadarzyn oraz Rada Seniorów Gminy Nadarzyn dotyczące potrzeby organizacji miejsc aktywności dla seniorów w centralnej części gminy. Zarówno Rada Seniorów jak i Stowarzyszenie działają już od wielu lat na rzecz seniorów z gminy realizując małe i duże projekty, które przyczyniają się do zwiększenia ich aktywności i zaangażowania społecznego. Rada Seniorów podejmuje działania w celu integracji środowiska osób starszych oraz wzmacniania udziału osób starszych w życiu społeczności lokalnej gminy Nadarzyn. Dodatkowo Rada jest organem o charakterze doradczym, inicjatywnym i konsultacyjnym organów Gminy Nadarzyn.

Podczas spotkań podkreślano korzystną strukturę demograficzną gminy Nadarzyn. W latach 2016-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 12,1%, a w latach 2002 – 2021 o prawie 40%, co świadczy o wysokim potencjale społecznym i gospodarczym gminy. Wzrost liczby mieszkańców odnotowano we wszystkich grupach funkcjonalnych. W kontekście uwarunkowań gospodarczych pozytywny jest wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, który w analizowanych latach 2016-2020 wyniósł 516 osób oraz w wieku przedprodukcyjnym, który osiągnął wynik 349 osób; 60,52% ludności stanowią osoby w wieku produkcyjnym, 22,75% mieszkańców to osoby w wieku przedprodukcyjnym, a 16,72% stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Analizując współczynnik obciążenia demograficznego w gminie Nadarzyn w latach 2016-2022 odnotowano wzrost tego wskaźnika o 2,5 punktu procentowego. Porównując wskaźnik współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi dla wszystkich gmin w powiecie pruszkowskim wynika, że w gminie Nadarzyn współczynnik ten nie wzrasta tak szybko jak w przypadku pozostałych gmin. Procesy starzenia się społeczeństwa oraz wydłużający się okres życia mieszkańców stanowi istotny sygnał dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, który w perspektywie kolejnych lat będzie wymuszał realizację różnych przedsięwzięć na rzecz osób starszych, zwiększenia ich aktywności społecznej i zawodowej. Przedstawiciele seniorów wskazywali szczególnie na potrzeby realizacji projektów miękkich, aktywizujących mieszkańców. Wskazywali również na potrzebę zapewnienia miejsca spotkania i rekreacji na obszarze rewitalizacji. Odpowiedzią na to wyzwanie będzie projekt mający na celu uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przylegającego do Placu Poniatowskiego w Nadarzynie. Kolejnym wyzwaniem wskazanym przez organizacje nadarzyńskie organizacje senioralne była potrzeba zagospodarowania terenu przylegającego Klubu Seniora „Oficyna” Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie zlokalizowanego w Młochowskim Zespole Pałacowo – Parkowym. Odpowiedzią na to wyzwanie będzie projekt polegający na zagospodarowaniu terenu stawu w Parku Młochowskim. Kolejną odpowiedzią na tą propozycję będą zadania szkoleniowe i animacyjne zaplanowane w ramach projektu pod roboczą nazwą: Społecznie zorganizowani - uruchamianie lokalnej aktywności i rewitalizacji społecznej mieszkańców Nadarzna.

W toku spotkań z mieszkańcami konsultowano się również z przedstawicielami Stowarzyszenia Ochotnicza Straż Pożarna Nadarzyn, Stowarzyszenia Ochotnicza Straż Pożarna Młochów oraz Gminnego Ludowego Klubu Sportowego „ORZEŁ” Nadarzyn. Przedstawiciele OSP działających na terenie gminy wyrazili swoje oczekiwanie realizacji takich projektów na terenie obszaru rewitalizacji, które pomogą w dalszej aktywizacji i integracji mieszkańców. Odpowiedzią na to wyzwanie będzie projekt rewitalizacyjny P6. Społecznie zorganizowani - uruchamianie lokalnej aktywności i rewitalizacji społecznej mieszkańców Nadarzyna oraz P7. Kogel-mogel - twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna.

Projekt uchwały Rady Gminy przyjmujący GPR oraz sam projekt Programu został poddany konsultacjom społecznym przewidzianym w ustawie o rewitalizacji. W ramach ustawowej procedury partycypacji zastosowano, co najmniej wymagane minimalne narzędzia konsultacji (art. 6 ust. 4 ustawy o rewitalizacji). Konsultacje prowadzone były w formie: zbierania uwag, propozycji lub opinii w formie papierowej przesłanej na adres Urząd Gminy Nadarzyn, lub elektronicznej na adres poczty elektronicznej gminy z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, ankiety dostępnej w formie formularza on-line oraz zbierania uwag ustnych w godzinach pracy Urzędu. Konsultacje społeczne rozpoczęły się w dniu 6 marca 2024 r. i potrwały do 11 kwietnia 2024 r. W toku konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag do projektu GPR.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i oceny realizacji programu

Organem zapewniającym udział interesariuszy na etapie wdrażania i oceny realizacji programu będzie Komitet Rewitalizacji ustanowiony zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji – opracowany został projekt uchwały Rady Gminy regulujący zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji na potrzeby realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nadarzyn do roku 2030. Dokument poddany został konsultacjom społecznym zgodnie z przepisami art. 6 ust. 3 ustawy o rewitalizacji. W ramach ustawowej procedury partycypacji zastosowano, co najmniej wymagane minimalne narzędzia konsultacji (art. 6 ust. 4 ustawy o rewitalizacji). Konsultacje społeczne rozpoczęły się w dniu 6 marca 2024 r. i potrwały do 11 kwietnia 2024 r. Konsultacje prowadzone były w formie: zbierania uwag, propozycji lub opinii w formie papierowej przesłanej na adres Urząd Gminy Nadarzyn, lub elektronicznej na adres poczty elektronicznej gminy z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, ankiety dostępnej w formie formularza on-line oraz zbierania uwag ustnych w godzinach pracy Urzędu. W okresie trwania konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag do projektu uchwały. Uchwała dotycząca określenia regulaminu komitetu rewitalizacji została przyjęta przed uchwaleniem GPR.

Dodatkowo w działania dotyczące wdrażania GPR będą angażowane środowiska ściśle współpracujące z Gminą – na zasadzie bieżącego doradztwa i opiniowania kluczowych kwestii w przedmiocie rewitalizacji. Należą do nich m.in. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie zajmujący się szczególnie kwestiami osób potrzebujących wsparcia.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces rewitalizacji zostaną włączone różne grupy interesariuszy, co przełoży się na liczne przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji przez jednostki organizacyjne gminy i podmioty spoza sektora finansów publicznych. Dzięki włączeniu różnych środowisk w proces wdrażania działań rewitalizacyjnych zostanie zapewniona zasada komplementarności działań, a sam proces zostanie lepiej dopasowany do potrzeb mieszkańców.

Na etapie realizacji działań rewitalizacyjnych planuje się zaangażowanie partnerów społecznych w postaci, przykładowo: włączenie sektora pozarządowego w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych jako podmiotów samodzielnie wdrażających przedsięwzięcia rewitalizacyjne lub jako partnerów w przedsięwzięciach. Cykliczne oceny aktualności i stopnia realizacji GPR dokonywana w raporcie rocznym o stanie gminy podlegać będą ocenie i opiniowaniu Komitetu Rewitalizacji, a także upublicznieniu w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Nadarzyn (BIP), dzięki czemu możliwy będzie dialog społeczny wokół jakości procesu rewitalizacji i jego bieżących rezultatów.

Rozdział III. Diagnoza obszaru rewitalizacji zjawisk negatywnych i lokalnych potencjałów

Niniejszy rozdział opisuje diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych oraz zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia oraz lokalne potencjały występujące na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Analiza negatywnych zjawisk obszaru rewitalizacji

Diagnoza delimitacyjna służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji składała się z dwóch części merytorycznych obejmujących analizę ogólną czynników i zjawisk kryzysowych występujących na terenie gminy oraz analizę służącą określeniu wewnątrzgminnych zagadnień problemowych z uwzględnieniem ich skali i rozkładu w poszczególnych jednostkach urbanistycznych poddanych analizie w Gminie Nadarzyn.

Nadarzyn położony przy ruchliwej trasie z Warszawy do Katowic jest starą osadą z tradycją sięgającą czasów Księstwa Mazowieckiego. Pierwsze wzmianki o Nadarzynie pochodzą z początków XV wieku, kiedy stanowił prywatną własność rodziny Nadarzyńskich herbu Radwan, rezydującej w sąsiednim Ruścu. Obecnie Gmina Nadarzyn jest prężnie rozwijającą się gminą w pierwszej 10. najbogatszych gmin w Polsce.

Gmina zajmuje obszar 7 343,76 ha, co stanowi niemal 30% powierzchni powiatu pruszkowskiego, a zamieszkuje ją - zgodnie z danymi Urzędu Gminy (stan na 31 grudnia 2021 r.) 14 910 mieszkańców, co stanowi 8,7% ludności powiatu. Średnia gęstość zaludnienia gminy w 2021 r. wynosiła 195 osób/km² i zwiększyła się o 17 osób/km² w stosunku do roku 2016. Według danych na koniec 2021 r. w sołectwach gminy było 5 907 gospodarstw domowych (o 194 więcej niż w 2020 r.).

Pierwsza część diagnozy skupiła się na kwestiach związanych z negatywnymi zjawiskami w sferze społecznej. W tym zakresie, za najważniejsze należy wskazać, że głównym atutem Gminy Nadarzyn jest jej położenie w obszarze aglomeracji warszawskiej, w paśmie rozwojowym o znaczeniu transeuropejskim. Gmina należy do jednostek samorządowych o dużej atrakcyjności lokalizacyjnej pod względem funkcji mieszkaniowych, gospodarczych i rekreacyjno-wypoczynkowych. W dużym stopniu jest to wynikiem „renty położenia”, czyli niewielkiej odległości od Warszawy. Z uwagi na swoje położenie w bliskości Warszawy w gminie następuje stały spadek znaczenia funkcji rolniczej. Coraz szybszy natomiast jest rozwój funkcji gospodarczych związanych z pojawieniem się firm logistycznych, spedycyjnych i usługowych oraz zakładów drobnej wytwórczości, rzemiosła i handlu. Gmina pełni również funkcję „sypialnianą” dla osób pracujących w Warszawie. Diagnoza pokazała jednak niski stopień aktywności mieszkańców w sprawy społeczne mierzony wskaźnikiem aktywności organizacji pozarządowych.

Pośród silnych stron uwarunkowań stymulujących rozwój gminy w obszarze społecznym w Strategii Rozwoju Gminy Nadarzyn na lata 2023-2030 przyjętej w 25 października 2023 r. przez Radę Gminy Nadarzyn wskazano stały wzrost liczby mieszkańców Gminy – utrzymujące się dodatnie saldo migracji – w 2014 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła ok. 12 tys. podczas gdy na koniec 2021 r. było to już 14,4 tys. mieszkańców; kolejną silną stroną gminy jest korzystna struktura ludności – przewaga

ludności w wieku produkcyjnym. Istotnymi wskaźnikami, pomocnymi w ocenie sytuacji demograficznej, jest udział ludności według ekonomicznych grup wieku². Negatywna sytuacja obszaru rewitalizacji wynika z uwarunkowań społecznych gminy opisanych również w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027, która została przyjęta uchwałą nr XXXIV.462.2021 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 17 marca 2021 r.

Liczba mieszkańców gminy corocznie wzrasta. W latach 2016-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 12,1%, a w latach 2002 – 2021 o prawie 40%, co świadczy o wysokim potencjale społecznym i gospodarczym gminy. Zachodzące zmiany demograficzne, które są charakterystyczne dla całej Polski, powiatu oraz województwa mazowieckiego, wskazują na szybki przyrost liczby ludności znajdującej się w wieku poprodukcyjnym. Analizując współczynnik obciążenia demograficznego w gminie w latach 2016-2020 odnotowano wzrost tego wskaźnika o 2,5 punktu procentowego. Polityka senioralna w gminie realizowana jest na podstawie Lokalnej Strategii Polityki Senioralnej Gminy Nadarzyn na lata 2018-2025. Aktywną rolę w realizacji gminnej polityki senioralnej odgrywa Gminna Rada Seniorów oraz Stowarzyszenie Seniorów Gminy Nadarzyn, a także instytucje samorządowe tj. Nadarzyński Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn. Działają one na rzecz poprawy dostępności oferty kulturalnej dla seniorów, wzmacniają ich aktywność społeczną, a także zapewniają alternatywne formy spędzania czasu wolnego.

Wzrost liczby ludności w gminie Nadarzyn wynika przede wszystkim z przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji, które w ostatnich latach utrzymuje się na wysokim poziomie. Jest to pozytywny proces i silna strona gminy. Nie bez znaczenia w tym kontekście pozostaje fakt przynależności gminy do Aglomeracji Warszawskiej obejmującej Warszawę i jej przedmieścia oraz obszary podmiejskie stolicy. Atrakcyjność miejscowości zlokalizowanych w gminach znajdujących się pod Warszawą sprawia, że większość młodych ludzi osiedla się w gminach sąsiadujących ze stolicą. Atrakcyjność tej gminy i pełnienie funkcji „sypialnianej” względem stolicy sprawia, że w gminie od wielu lat utrzymuje się wysokie dodatnie saldo migracji. Jednakże napływ ludności wymusza realizację nowych inwestycji, które mają zapewnić odpowiednie warunki do życia i zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców (np. rozwój mieszkalnictwa, infrastruktury technicznej, edukacyjnej, komunikacyjnej).

Na przestrzeni lat 2017 -2021 odnotowano spadek o połowę procentowego udziału osób korzystających ze świadczeń społecznych w ludności ogółem, z 2,8% w 2017 r. do 1,4% w 2021 r. Dane pokazujące sytuację społeczną w skali gminy różnią się jednak w stosunku do poszczególnych miejscowości gminy, szczególnie w zakresie występowania zjawiska ubóstwa. Świadczy to o poprawiającej się sytuacji życiowej mieszkańców gminy. Beneficjenci pomocy społecznej korzystają ze wsparcia finansowego i niefinansowego. Główne powody korzystania z pomocy społecznej to

² Wyróżniamy:

- wiek przedprodukcyjny - przedział wiekowy obejmujący osoby, które nie ukończyły 18. lub 15. roku życia w zależności od przyjętej klasyfikacji; jest to wiek, w którym ludzie zazwyczaj nie podejmują pracy z powodu kształcenia się lub nie mogą być zatrudnione na mocy przepisów kodeksu pracy ze względu na zbyt niski wiek,
- wiek produkcyjny – przedział wiekowy, w którym ludzie zazwyczaj podejmują pracę. W zależności od przyjętej klasyfikacji wiek produkcyjny obejmuje: kobiety między 15. lub 18. a 59. rokiem życia oraz mężczyźni między 15. lub 18. a 64. rokiem życia.
- wiek poprodukcyjny - przedział wiekowy, w którym człowiek zwykle kończy już pracę zawodową; zgodnie z najczęściej stosowaną klasyfikacją w wieku poprodukcyjnym znajdują się kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej.

niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie i ubóstwo. Polityka rozwoju Gminy powinna zatem wesprzeć te grupy odbiorców, aby minimalizować skutki ich marginalizacji, czy wykluczenia społecznego. Ważne w kontekście dalszego rozwoju społecznego będzie zwrócenie szczególnej uwagi na osoby zależne, osoby z niepełnosprawnością, bezrobotne czy ubogie.

Polityka wspierania rodzin na terenie Gminy funkcjonuje dobrze. Program wspierania rodzin realizuje szereg działań na rzecz rodziny znajdującej się w kryzysie, zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze lub w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Polityka wspierania rodzin przyjmuje kilka aspektów, do których zaliczane są głównie udzielanie pomocy w formie dożywiania, czy wsparcie asystenta rodziny.

Wśród osób korzystających z pomocy społecznej dużą grupę stanowią osoby z niepełnosprawnością. W 2021 r. GOPS w Nadarzynie przyznał 56 zasiłków celowych, 21 zasiłków celowych specjalnych, 5 zasiłków okresowych oraz 39 zasiłków stałych. Sytuacja ta ulega corocznej poprawie. Natomiast liczba udzielanej pomocy w formie usług opiekuńczych przyjmuje tendencję wzrostową, a sytuacja demograficzna i procesy starzenia się społeczeństwa mogą wpłynąć na znaczny wzrost liczby ludności potrzebującej takiej formy pomocy w przyszłości. Wskazane będą zatem działania wzmacniające dostępność osób niepełnosprawnych do kultury, edukacji i rekreacji. Rozwój Gminy w tym obszarze powinien zatem dążyć do aktywnego włączenia tych osób w życie społeczne Gminy.

W gminie odnotowuje się systematyczny spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej, co świadczy o poprawiającej się sytuacji życiowej mieszkańców gminy. Liczba osób pobierających zasiłki celowe na przestrzeni ostatnich lat przedstawia porównywalną wartość, gdzie nie można wskazać tendencji ani wzrostowej, ani malejącej.

Jako kolejne przeanalizowano negatywne zjawiska w sferze gospodarczej. Najliczniejszą grupę zawodową stanowią osoby pracujące w sektorze usługowym, do którego zalicza się działalność związana z handlem, zakwaterowaniem, gastronomią, informacją, a także naprawą pojazdów czy transportem. Liczba ta stale rośnie od 2011 roku. Skala zjawiska wyrejestrowań z ewidencji działalności gospodarczej pozwala na stwierdzenie, iż problemy gospodarcze w sektorze małych i mikroprzedsiębiorstw współwystępują w tych częściach Gminy, w których stwierdzono istnienie kluczowych problemów społecznych. Na koniec 2021 roku w gminie zarejestrowanych było 3,2 tys. przedsiębiorców, z czego 2,4 tys. stanowiły osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą. Dobrą sytuację gospodarczą oraz kondycję nadarzyńskich firm potwierdzają wskaźniki rejestrowania nowych działalności gospodarczych i podmiotów wykreślanych z rejestru REGON na 10 tys. ludności. W analizowanych latach systematycznie zwiększa się dysproporcja podmiotów nowo powstałych w stosunku do podmiotów likwidowanych. Najwięcej firm działa w branżach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Wraz z rozwojem gospodarczym wzrasta konkurencyjność regionu, tym samym odnotowuje się wzrost średniego wynagrodzenia brutto. W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie wynosiło 6773,28 zł, co odpowiada 112,90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Na koniec grudnia 2021 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pruszkowie zarejestrowanych było 180 osób bezrobotnych, w tym 100 kobiet z terenu gminy Nadarzyn. W wyniku sytuacji epidemicznej odnotowano znaczny wzrost liczby osób bezrobotnych (+70 osób), jednakże w 2021 r. liczba osób poszukujących pracę uległa zmniejszeniu o 51. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych na terenie gminy

nie powrócił do wielkości sprzed pandemii, co może świadczyć o potrzebie monitorowania sytuacji osób poszukujących pracy na lokalnym rynku. Również w kontekście napływu ludności ukraińskiej rynek pracy powinien być stale monitorowany, gdyż w chwili obecnej ludność ukraińska stanowi potencjał pracowniczy, ale też może powodować wzrost liczby osób bezrobotnych w gminie. Analizując powyższe dane można wskazać, że w dalszym ciągu należy podejmować działania w celu podniesienia skuteczności aktywnego stymulowania zatrudnienia, aby ułatwić mieszkańcom znalezienie satysfakcjonującej pracy.

Jako kolejny obszar badawczy przeanalizowano uwarunkowania sfery środowiskowej. Gmina posiada cenne obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody i objęte formami ochrony zabytków, a także rozległe tereny zielone. Pośród prawnych form ochrony przyrody na terenie gminy występują: Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu, rezerwaty (Młochowski Grąd i Młochowski Łęg), pomniki przyrody, w tym aleje i drzewa parkowe stanowiące pozostałości po dawnych założeniach krajobrazowych. Obszary przyrodniczo-turystyczne położone są z dala od głównej trasy (drogi ekspresowej S8) w rejonie południowym i północnym gminy.

Na terenie gminy zlokalizowane są ogródki działkowe w Wolicy, Nadarzynie, Kajetanach i Walendowie oraz w Starej Wsi. Gmina należy do strefy mazowieckiej, w której w wyniku przeprowadzonych badań rocznej oceny jakości powietrza odnotowano przekroczenia zanieczyszczeń pyłem zawieszonym PM₁₀ w skali dobowej oraz pyłem zawieszonym PM_{2,5} w skali rocznej, a także benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM₁₀ (w skali rocznej). W związku z odnotowanymi przekroczeniami dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu opracowany został Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu. Celem realizacji programu jest osiągnięcie wielkości stężeń poniżej poziomów dopuszczalnych poprzez redukcję emisji 44% dla PM₁₀, 57% dla PM_{2,5}, 69% dla benzo(a)pirenu oraz 27% dla dwutlenku azotu.

W Programie zostały określone konkretne działania, które zobowiązane są podjąć wszystkie samorządy w województwie mazowieckim, aby zakładane rezultaty zostały osiągnięte. Wśród zadań podstawowych wskazano, przede wszystkim ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, czyszczenie ulic „na mokro” i zakaz używania dmuchaw, edukację ekologiczną mieszkańców, kontrolę przestrzegania przepisów, poprzez coroczne sprawozdania z podejmowanych działań, a dla gmin, w których wymiana kotłów nie przyniesie wystarczającego efektu ekologicznego lub z których napływ powinien być zmniejszony: zwiększenie powierzchni zieleni.

Oprócz zanieczyszczeń powietrza spowodowanych głównie nadmiernym ruchem komunikacyjnym oraz antropologiczną działalnością człowieka występują inne zagrożenia dla zdrowia mieszkańców gminy Nadarzyn. W gminie zinwentaryzowano 2904,139 Mg wyrobów zawierających azbest, usunięto 462,669 Mg wyrobów zawierających azbest. W związku z tym konieczne są dalsze działania samorządu, które w sposób efektywny przyczynią się do utylizacji azbestu.

Z kolei w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Nadarzyn odnotowuje się systematyczny wzrost ilości odpadów zebranych selektywnie. W 2020 r. stosunek zebranych odpadów selektywnie do odpadów zmieszanych wyniósł 52,3%, podczas gdy w 2017 r. wynosił on zaledwie 16,2%. W 2020 r. odebrano od mieszkańców 5929,17 Mg odpadów segregowanych oraz 5 400,99 Mg odpadów zmieszanych. Mieszkańcy gminy Nadarzyn systematycznie podejmują działania na rzecz

ochrony środowiska w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami komunalnymi, co potwierdza, że edukacja ekologiczna realizowana w gminie przynosi pożądane skutki. Potencjał przyrodniczy i kulturowy stanowi ważny obszar budowania kapitału społecznego i gospodarczego. Gmina jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania z uwagi na wysokie walory przyrodnicze, które zapewnia swoim mieszkańcom. Zlokalizowanie gminy w otoczeniu lasów stwarza warunki „odpoczynku” od warszawskiego zgiełku i ruchu ulicznego.

Negatywne zjawiska ze sfery przestrzenno-funkcjonalno-technicznej w największym stopniu dotyczą niskiej dostępności pieszej do podstawowych usług, terenów zieleni i rekreacji dostępnych dla mieszkańców. Zidentyfikowane zostały problemy w sferze społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej dotyczące braku zagospodarowanych miejsc do spędzania wolnego czasu. Kolejnym obszarem planowanych działań powinno być wzmocnienie funkcji centro twórczych m.in. przestrzeni publicznej centrum Nadarzyna – na nadarzyńskim rynku, szczególnie w okolicach Placu Poniatowskiego w Nadarzynie.

Część druga diagnozy skupiała się na wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na podstawie analiz wskaźnikowych. Zgodnie z obowiązującą metodologią wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonano szczegółowej analizy poszczególnych obszarów problemowych gminy. **Do analizy porównawczej zróżnicowania wewnątrzgminnego wykorzystanych zostało 20. wskaźników, z czego 7 w sferze społecznej, 2 w sferze gospodarczej, 4 w sferze środowiskowej oraz 7 w sferze przestrzenno-funkcjonalno-technicznej. Dobór wskaźników pokazuje kompleksowe podejście do problematyki delimitacji i możliwość wskazania sytuacji kryzysowej w ujęciu wewnątrzgminnym.**

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., celem niniejszej diagnozy było przeanalizowanie rozkładu przestrzennego wskazanych w ustawie negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy oraz współwystępowania w obszarach ich koncentracji pozostałych negatywnych zjawisk określonych w ustawie, a w rezultacie zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i w jego ramach obszaru rewitalizacji. Analiza wskaźników została dokonana z wykorzystaniem metodologii bazującej na wskaźniku wielowymiarowej degradacji społecznej, czyli metodologii wskaźnika deprywacji wielowymiarowej IMD (ang. Index of Multiple Deprivation)³. Metodologia uwzględnia ocenę punktową: 3 punkty (kolor czerwony), 2 punkty (kolor żółty) i 1 punkt (kolor zielony). Każdy dodatkowy kolor czerwony to wartość bazowa 3+1 zgodnie z poniższym wyliczeniem:

- 2 pola czerwone - $3 \times 2 + 1 = 7$
- 3 pola czerwone - $3 \times 3 + 2 = 11$
- 4 pola czerwone - $3 \times 4 + 3 = 15$
- 5 pól czerwonych - $3 \times 5 + 4 = 19$
- 6 pól czerwonych - $3 \times 6 + 5 = 23$.

³ Zastosowanie metodologii Index of Multiple Deprivation przy delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostało opisane w dokumencie Delimitacja krok po kroku Metoda wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji, praca zbiorowa pod redakcją W. Jarczewskiego z Instytutu Rozwoju Miast, Warszawa 2017

W ramach wyznaczania wartości średniej koncentracji problemów na danym obszarze przyjęto wskaźnik o odpowiednim odchyleniu punktowym (w przedziale 30-35% punktów liczonych od wartości stałej – wartość punktowa stała od 0,1 do 5, biorąc pod uwagę wskaźnik najniższy oraz najwyższy wartości średniej). Taka analiza pozwala na określenie wartości liczbowych obowiązywania poszczególnych kolorów (zielonego, żółtego, czerwonego), jako stopnia natężenia problemów społecznych.

W podsumowaniu wyliczania wskaźnika deprywacji wielowymiarowej IMD dla wyników każdej jednostki doliczano dodatkowo wartość IMD w ramach poszczególnych uwarunkowań poddanych analizie. W wyliczeniach nie wprowadza się różnych wag dla wskaźników. Każde badane zjawisko miało taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego (tzn. że przykładowo, jeżeli analizowane są 3 wskaźniki to każdy z nich ma 1/3 udziału we wskaźniku syntetycznym, natomiast jeżeli będą 4 wskaźniki to każdy z nich będzie mieć 1/4 udziału we wskaźniku syntetycznym).

Dla celów diagnostycznych przypisano wskaźnikom cechy stymulanty albo destymulanty zgodnie z definicjami stosowanymi w statystyce publicznej⁴ tj. **stymulanta**, będzie to cecha statystyczna, której wzrost wartości świadczy o wzroście poziomu zjawiska złożonego, a spadek wartości świadczy o spadku poziomu zjawiska złożonego, natomiast **destymulanta**, będzie to cecha statystyczna, której wzrost wartości prowadzi do spadku wartości zmiennej objaśnianej⁵.

Poniżej wykazano wskaźniki jakie poddano analizie w poszczególnych sferach:

Na potrzeby analizy problemów społecznych wykorzystano poniższe wskaźniki:

- Liczba ludności w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców – **stymulanta**,
- Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców - Wskaźnik obciążenia demograficznego - **destymulanta**,
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców – **destymulanta**,
- Liczba osób, którym przyznano świadczenie z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców – **destymulanta**,
- Liczba osób, którym przyznano świadczenia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców – **destymulanta**,
- Wskaźnik aktywności organizacji pozarządowych – **stymulanta**,
- Frekwencja wyborcza (wybory samorządowe) – **stymulanta**.

⁴ Por. Źródło definicji: Wnioskowanie statystyczne przy nieklasycznych założeniach Autor: Domański Cz., Pruska K., Wagner W. Miejsce publikacji: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998 r.

⁵ Przykładowo, w przypadku analizy uwarunkowań społecznych, wskazanie że na danym terenie identyfikujemy większą liczbę działań w postaci przyznanych świadczeń społecznych ocenianych jako negatywne, oznaczać to będzie że ich występowanie zaklasyfikowane zostało jako „destymulanta” rozwojowa. Z kolei – w przypadku wskaźnika Liczba aktywnie współpracujących z Gminą organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców uznawać będziemy go za „stymulantę”, gdyż wzrost wartości wskaźnika świadczyć będzie o wzroście poziomu analizowanego zjawiska rozwoju kapitału społecznego i zaangażowania społecznego mieszkańców.

Na potrzeby analizy problemów gospodarczych wykorzystano poniższe wskaźniki:

- Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców – **stymulanta**,
- Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców – **destymulanta**.

Na potrzeby analizy problemów środowiskowych wykorzystano poniższe wskaźniki:

- Liczba kotłów do wymiany na podstawie inwentaryzacji źródeł ciepła na 100 mieszkańców – **destymulanta**,
- Występowanie problemu nielegalnych miejsc wyrzucania śmieci i odpadów – **destymulanta**,
- Wskaźnik przekroczeń poziomu dopuszczalnego średniodobowego pyłu zawieszonego PM10 (rocznie) – **destymulanta**,
- Wskaźnik przekroczeń poziomu dopuszczalnego średniorocznego pyłu zawieszonego PM2,5 (rocznie) – **destymulanta**.

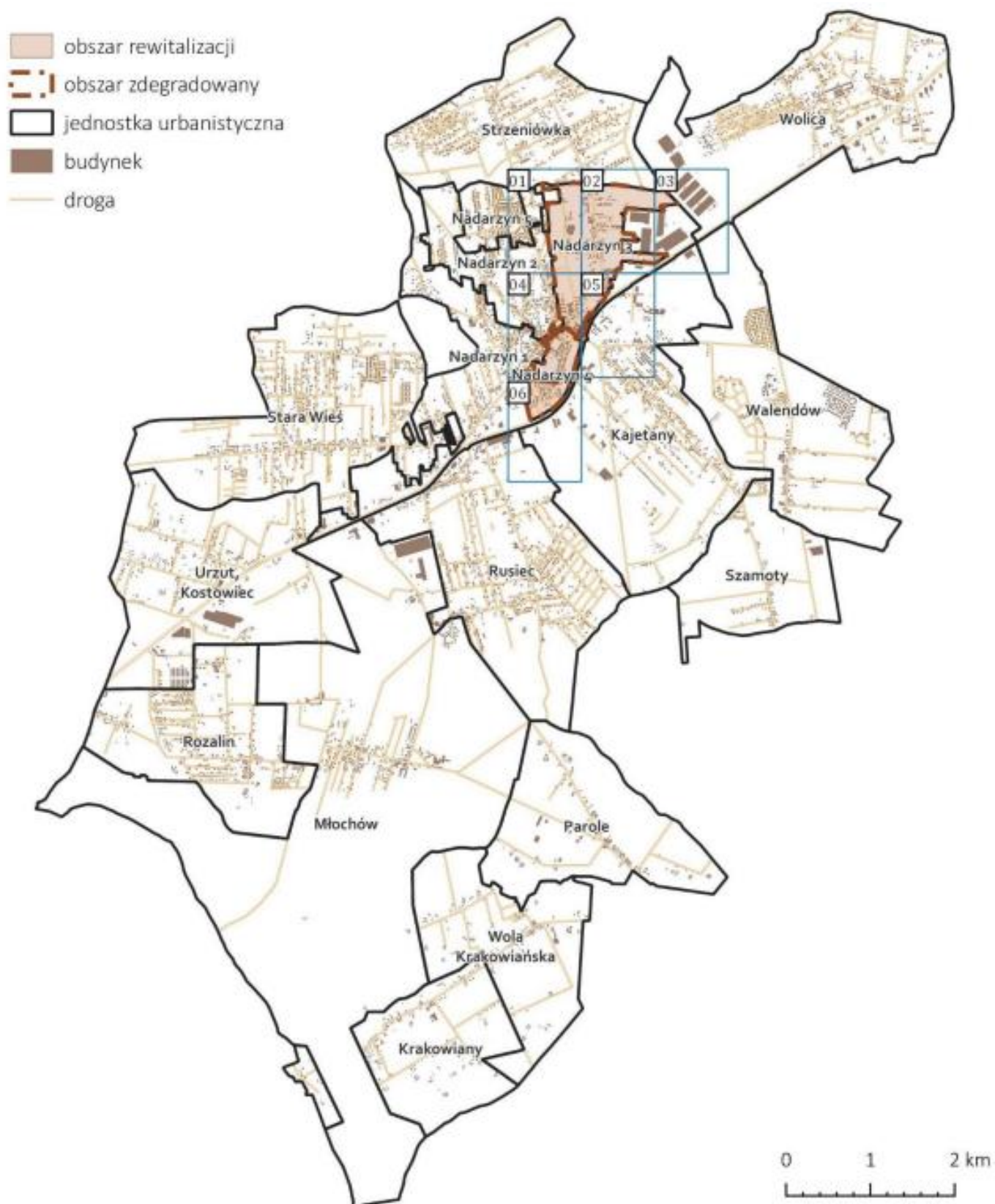
W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalno-technicznych dokonano oceny następujących wskaźników z tego zakresu:

- Wskaźnik gęstości zaludnienia (osoby/km²) – **stymulanta**,
- Liczba zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków i rejestru zabytków – **destymulanta**,
- Długość dróg gminnych wymagających modernizacji (km) – **stymulanta**,
- Wskaźnik stanu infrastruktury drogowej 1- niezadawalający, 2- średni, 3-dobry, 4- bardzo dobry – **destymulanta**,
- Wskaźnik poziomu zdegradowania terenów zieleni publicznej 1- zdegradowane, 2- brak, 3- stan średni, 4- dobry – **destymulanta**,
- Wskaźnik dostępności usług oświaty – **destymulanta**,
- Liczba kolizji drogowych – **destymulanta**.

Zaproponowany katalog wskaźników odzwierciedla ważne problemy, które występują w Gminie Nadarzyn w poszczególnych sferach problemowych. Ich liczba i stopień przekroczenia przez nie wartości referencyjnych dla Gminy przesądzi o uznaniu niektórych jednostek za zdegradowane.

Poniżej zaprezentowano mapę poglądową prezentującą obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn; **mapa sporządzona w skali 1:5000 została zamieszczona w uchwale nr LXIX.913.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Nadarzyn (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2023 r. poz. 5781).**

Mapa 1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn – mapa pogładowa

Źródło: opracowanie własne

Synteza diagnozy obszaru realizacji wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych

OZ i OR Gminy Nadarzyn wyznaczony został na obszarze jednostek urbanistycznych: Nadarzyn3, Nadarzyn4. OZ i OR pokrywa się. Obszar ten zajmuje powierzchnię 6,43 ha, co stanowi 8,76% areалу gminy, zamieszkiwany przez 1217 osób, co stanowi 8,16% ludności gminy. W granicach OZ i OR, zgodnie ze Studium, dominują tereny o następujących podstawowych typach zagospodarowania przestrzennego i obszary zamieszkiwania, w tym forma zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, forma zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług, obszary aktywności gospodarczej, obszary zieleni, obszary komunikacji i infrastruktury.

Kluczowym problemem wskazującym na identyfikację na tym obszarze kryzysowym są uwarunkowania społeczne. OZ i OR na tle gminy negatywnie wyróżnia się pod względem skali korzystania z pomocy społecznej. Mieszkańcy tej części gminy w większym stopniu niż w pozostałych miejscowościach korzystają z pomocy społecznej, co pokazuje pomiar wskaźników pochodzących z danych GOPS w Nadarzynie. Zdiagnozowanym problemem są problemy społeczne mieszkańców mierzone wskaźnikiem Liczba osób którym przyznano świadczenie z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców (średnio 0,34), Liczba osób którym przyznano świadczenia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców (średnio 1,64). Wskaźniki te są na poziomie wyższym niż średnia gminy, odpowiednio 0,29 i 0,97.

Misją samorządu gminy Nadarzyn w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 jest wzmocnienie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej poprzez stworzenie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz przeciwdziałania różnym formom wykluczenia społecznego i wspieranie grup marginalizowanych. Zaplanowane działania rewitalizacyjne powinny oddziaływać na takie właśnie uwarunkowania gminne odnoszące się do obszarów, jak funkcjonalne centrum gminy znajdujące się na terenie sołectwa Nadarzyn3 i Nadarzyn4, które są najbardziej zaludnioną częścią gminy. Problem ten wiąże się również z zagrożeniem wykluczenia społecznego osób: o niskich kompetencjach zawodowych i o kompetencjach zawodowych nie przystających do obecnego rynku pracy. Dotyczy to zwłaszcza osób dorosłych (w tym w wieku powyżej 50 lat) i długotrwale bezrobotnych osób młodych. Niezbędna jest ich aktywna integracja poprzez zintegrowane i zindywidualizowane programy w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, aktywizującym i zawodowym.

Kolejnym obszarem kryzysowym jest negatywna sytuacja demograficzna na OR mierzona wskaźnikiem „Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców” (średnio 20,81) przy średniej dla gminy na poziomie 15,36. Oznacza to, że obszar rewitalizacji zamieszkuje większa liczba mieszkańców w wieku senioralnym. Dokonując analizy zachodzących w gminie zmian demograficznych, należy podkreślić, iż mimo zwiększającej się liczby mieszkańców są one coraz mniej korzystne. Widoczny jest bowiem systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji gminy. **Proces ten szczególnie dostrzec można w centralnej części gminy, jakim są jednostki urbanizacyjne Nadarzyn3 i Nadarzyn4.** Zmiany te powodują postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co w perspektywie najbliższych lat będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów. Nasilenie się procesu starzenia się społeczności lokalnych potwierdzone wysokim współczynnikiem obciążenia demograficznego stawia przed całym obszarem wyzwania w zakresie społecznym i gospodarczym. Odpowiedzią na takie uwarunkowania będzie aktywizacja społeczna i zawodowa oraz włączenie społeczne mieszkańców (seniorów) wspólna polityka senioralna uwzględniająca zmiany demograficzne i różnorodność

rozwiązań w obszarze. Warto zwrócić uwagę, że dostrzegając te uwarunkowania Gmina Nadarzyn przystąpiła do Programu Ogólnopolskiej Karty Seniora! Opracowana została w gminie również Lokalna Strategia Polityki Senioralnej Gminy Nadarzyn na lata 2018-2025 (przyjęta uchwałą nr XXXIX.485.2017 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 28 grudnia 2017 r.). Na podstawie opinii osób ankietowanych seniorów uczestniczących w opracowaniu strategii senioralnej gminy problemami, które najczęściej dotyczą seniorów w gminie, były samotność (25%) i choroby wieku podeszłego (23%) oraz ubóstwo (14%). Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 85%) wskazywała na powszechność występowania problemu wykluczenia społecznego w gminie Nadarzyn, z czego połowa (50%) określa go jako dość powszechne, 4% jako bardzo powszechne, a 31% jako niezbyt powszechne. Zaledwie 11% nie dostrzega tego zjawiska⁶. Proponowane działania rewitalizacyjne powinny zatem odnosić się również do tych diagnozowanych problemów seniorów.

Obszar wyznaczony na części sołectwa Nadarzyn3 i Nadarzyn4 charakteryzuje największa gęstość zaludnienia spośród wszystkich sołectw w Gminie. Z większym zaludnieniem centralnej części gminy w obszarze rewitalizacji nie idzie wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Przeciwnie, na podstawie pomiaru Wskaźnik aktywności organizacji pozarządowych obszar rewitalizacji charakteryzuje się gorszą sytuacją niż średnia gminy. Jednym ze zdiagnozowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest niska aktywność społeczna mieszkańców. Przyczyną tej niskiej aktywności jest między innymi niewystarczająca wiedza o działalności organizacji społecznych i pozarządowych, samorządu i jednostek pomocniczych samorządu. Brakuje osób, które są gotowe zająć się mobilizowaniem i wsparciem społeczności w zakresie podejmowania inicjatyw budujących relacje sąsiedzkie i zachęcających osoby wykluczone do aktywnych działań na rzecz zmiany swojej sytuacji. Ponadto szczegółowe potrzeby mieszkańców obszarów rewitalizacji bywają niezwykle trudne do precyzyjnego zidentyfikowania, co dodatkowo pogłębia brak wiary mieszkańców w zmianę ich sytuacji i niechęć do podejmowania inicjatyw.

OZ i OR charakteryzuje się również natężeniem pozostałych problemów, gospodarczych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalno-technicznych. Centralnym punktem OR jest Plac Poniatowskiego i tereny przylegające. Plac Poniatowskiego ograniczony jest ul. Krótką i ul. Plac Poniatowskiego. Teren objęty jest MPZP przyjętym uchwałą nr XXVIII/585/2004 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 4 października 2004r. Teren ten wykorzystywany jest w ograniczonym zakresie, jako miejsce rekreacji mieszkańców. Na tym terenie odbywa się m.in. w okresie przedświątecznym Nadarzyński Jarmark Świąteczny podczas którego mają miejsce różnego rodzaju koncerty, konkursy, warsztaty kulinarne, pokazy oraz animacje skierowane do najmłodszych mieszkańców gminy. Teren przylegający do placu Poniatowskiego nie jest jednak w pełni wykorzystany, jako potencjał tego miejsca. Zasadne jest zatem nadanie temu terenowi nowych funkcji społecznych i rekreacyjnych, celem większej aktywizacji obszaru, integracji mieszkańców i umożliwienia realizacji na tym terenie kolejnych projektów społecznych skierowanych przede wszystkim do interesariuszy rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji to miejsce gdzie zlokalizowane są obiekty zabytkowe wymagające dodatkowych nakładów na konserwację i renowację. Potwierdzeniem tego jest analiza dokonana w oparciu o wskaźnik Koncentracja obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym. Gminna ewidencja zabytków obejmuje 35 pozycji, z czego 5 na terenie jednostki Nadarzyn 4. Pod względem liczby obiektów zabytkowych jedynie więcej z nich znajduje się w pobliskim Młochowie (23). Obszar

⁶ Zob. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027, str. 139

rewitalizacji położony jest dodatkowo w obszarze częściowej ochrony konserwatorskiej. Zły stan techniczny obiektów zabytkowych oznacza sytuację kryzysową w sferze technicznej wymagającej podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Problem potrzeby dodatkowego wsparcia na renowację obiektów zabytkowych w gminie jest dostrzegany przez władze samorządowe. Z budżetu Gminy Nadarzyn udzielane są dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym lub znajdującym się na terenie Gminy Nadarzyn⁷. Ze środków gminnych wspierano renowację obiektów położonych na obszarze rewitalizacji m.in. Kościoła parafialnego p.w. św. Klemensa w Nadarzynie wraz z terenem cmentarza, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-1065/329 decyzją z dnia 07.01.1962 r.

Na obszarze znajduje się również ruchliwe skrzyżowanie (o ruchu okrężnym) u zbiegu ulic Warszawskiej, Pruszkowskiej i Kościelnej w Nadarzynie. Duży ruch samochodowy uniemożliwia stworzenie przyjaznej i bezpiecznej, przestrzeni publicznej, która pełniłaby rolę aktywizacyjną i integracyjną. Duża liczba samochodów generuje też potrzebę miejsc parkingowych – w ścisłym centrum występuje ich deficyt, samochody są zostawiane w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Wyzwaniem w tym obszarze jest poprawa jakości przestrzeni publicznych i komfortu życia mieszkańców poprzez poprawę bezpieczeństwa na tym obszarze. Centrum jest jedną z najważniejszych części gminy z uwagi na wielofunkcyjną zabudowę, w tym obecne tu obiekty usług publicznych tj. Nadarzyński Ośrodek Kultury oraz komercyjnych. Jednocześnie obszar charakteryzuje się największym udziałem historycznej tkanki gminnej, w związku z czym ma największe predyspozycje do pełnienia funkcji reprezentatywnych Gminy Nadarzyn.

Odnosnie sytuacji gospodarczej, obszar rewitalizacji plasuje się w średniej gminnej. Negatywnym zjawiskiem jest liczba wyrejestrowań z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, który świadczy o słabej kondycji lokalnego sektora małych i średnich firm, a przez to o niestabilnym rynku pracy, częstej likwidacji firm (a tym samym miejsc pracy), pojawianiu się pustostanów. Wskaźnik Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (26) jest kilkakrotnie wyższy niż średnia gminna (5,07). Sytuacja taka jest spowodowana – jak można się domyślać – problemami nowych firm w kontynuacji działalności w środowisku lokalnym. Odpowiedzią na te wyzwania powinny być różnego rodzaju programy zachęcające mieszkańców lub przyjezdnych do prowadzenia działalności właśnie na obszarze rewitalizacji (przykładowo w formie inkubatora przedsiębiorczości), celem podniesienia jakości nie tylko życia samych przedsiębiorców, lecz również jakości życia mieszkańców tego obszaru.

Obszar charakteryzuje się natężeniem problemów środowiskowych mierzonych wskaźnikiem Liczba kotłów do wymiany na podstawie inwentaryzacji źródeł ciepła na 100 mieszkańców (170) przy średniej gminy 33,79 oraz wskaźnikami przekroczeń poziomu dopuszczalnego średniodobowego pyłu zawieszonego PM₁₀ (rocznie) i przekroczeń poziomu dopuszczalnego średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} (rocznie), których wartości, odpowiednio 42,1 i 18,60 przekraczają wartości

⁷ Zob. Uchwała nr L.612.2018 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 września 2018 roku w sprawie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w 2020 r. ze środków gminnych udzielono dotacji w kwocie 249 tys. zł na odtworzenie schodów głównych, wykonanie pochylni - podjazd dla osób niepełnosprawnych przy schodach bocznych, wymiana drzwi głównych oraz malowanie Kościoła parafialnego p.w. św. Klemensa w Nadarzynie.

średnie dla gminy Nadarzyn. Sytuacja taka spowodowana jest większym zaludnieniem i koncentracją zabudowy jednorodzinnej w centralnej części gminy, na której wyznaczono obszar rewitalizacji.

Podkreślenia wymaga, że problematyka jakości powietrza jest jedną z najważniejszych kwestii podnoszonych przez mieszkańców w badaniach ankietowych. Korzystając z wyników aktualnych badań z mieszkańcami prowadzonych w 2021 roku na potrzeby opracowania strategii polityki społecznej Gminy Nadarzyn, za najistotniejsze problemy społeczne w opinii mieszkańców należy uznać kolejno: zanieczyszczenie powietrza (smog) – 93%, zanieczyszczanie wody - 85% oraz zanieczyszczenie krajobrazu (80%).⁸

Największym potencjałem obszaru jest zatem jego centralna lokalizacja. W związku z usytuowaniem w jednostce tej występuje zagęszczenie usług publicznych, przez co teren ten wykazuje znaczne możliwości centrotwórcze. Ważnym potencjałem obszaru jest również silne osadzenie w tradycji i kulturze regionalnej. Za najistotniejsze wydarzenie kulturalne uznać należy obchody Święta Niepodległości, które tradycyjnie zaczynają się od Mszy Świętej w nadarzyńskim kościele w intencji Ojczyzny. Po Mszy uczestnicy przechodzą na nadarzyński Rynek, gdzie odbywają się główne uroczystości, a wśród nich: wjazd na Rynek motocyklistów z Nadarzyna i powiatu pruszkowskiego, przyjazd w asyście ułanów i przemowa Marszałka Józefa Piłsudskiego, złożenie kwiatów przez delegację, polonez w wykonaniu mieszkańców, odczytanie listu do Niepodległej. Zwieńczeniem jest koncert pieśni patriotycznych w wykonaniu orkiestry OSP Nadarzyn. Aktywność społeczną pobudza również działająca przy urzędzie gminy Młodzieżowa Rada Gminy (uchwała nr VII.63.2015 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 29 kwietnia 2015 roku) i Gminna Rada Seniorów (Uchwała nr VIII.75.2015 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 27 maja 2015 roku).

Jak już wcześniej wykazano obszar rewitalizacji dotyka szereg różnorodnych problemów, które współwystępują ze sobą na stosunkowo niedużej przestrzeni. Oprócz bezrobocia, ubóstwa, których skala i natężenie wskazuje na to, że są to najważniejsze problemy w tej przestrzeni gminy, należy wymienić także problem niskiej aktywności społecznej, zjawisko starzejącego się społeczeństwa, jak również znaczną skalę zjawiska związanego z niepełnosprawnością oraz ciężką lub długotrwałą chorobą. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się również wysokimi wskaźnikami przestępczości. Obszar rewitalizacji niewątpliwie posiada istotne atuty, które powinny zostać wykorzystane w tworzeniu części operacyjnej programu rewitalizacji. Tymi atutami są m. in. lokalizacja obszaru rewitalizacji w centrum gminy, położenie w ciągu drogi wojewódzkiej – umożliwiającej dogodne powiązania komunikacyjne centralnej części gminy.

Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji

Analiza lokalnych potencjałów występujących na terenie obszaru rewitalizacji stanowi, w myśl ustawy, niezbędny element pogłębionej diagnozy zjawisk problemowych. Lokalne potencjały to zasoby, które można i trzeba wykorzystać w celu zapobiegania powstawaniu negatywnych zjawisk lub ich eliminacji, to szanse i możliwości zlokalizowane na obszarze, które mogą wspierać proces rewitalizacji. Analiza występujących na terenie Gminy Nadarzyn zjawisk kryzysowych wskazuje, że program rewitalizacji nie powinien skupiać się na jednym zagadnieniu, ale wielotorowo podejmować próbę odwrócenia niekorzystnych zjawisk, które skoncentrowały się w wyznaczonym obszarze rewitalizacji obejmującym

⁸ Zob. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027, str. 113

centralną część Gminy. Korzystne uwarunkowania funkcjonalne to będący na etapie opracowania dokument Strategii Rozwoju Gminy Nadarzyn na lata 2023-2030⁹.

Specyfiką obszaru rewitalizacji jest nadwyżka osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym i starzenie się mieszkańców gminy. Jedynym z wyzwań będzie zatem konieczność przeformułowania funkcji obiektów i przestrzeni, które powinny służyć coraz liczniejszej grupie seniorów. Jest to również konieczność wynikająca z obowiązku zapewnienia dostosowania przestrzeni dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Postulowanymi działaniami na tym OR może być realizacja miejsc rekreacji w naturalnym centrum Gminy – w okolicach nadarzyńskiego rynku - przy Placu Poniatowskiego. Podsumowując, w programie rewitalizacji z okresem realizacji do roku 2030 należy położyć nacisk, zarówno na poszukiwanie rozwiązań dla zidentyfikowanych problemów, jak również wskazanie lokalnych potencjałów występujących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, które mogą stać się czynnikiem rozwoju dla tego OR, jak i całego obszaru Gminy Nadarzyn.

⁹ uchwała w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gmin Nadarzyn na lata 2022-2030 (uchwała Nr XLVI.597.2021 z dnia 24 listopada 2021 r.).

Rozdział IV. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, cele rewitalizacji i kierunki mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk

Niniejszy rozdział opisuje wizję obszaru rewitalizacji i cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.

Przepisy ustawy o rewitalizacji wskazują, że GPR powinien zawierać opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, a także cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Przez wizję rozumiemy obraz przyszłości, którą chcemy wykreować. Wizja i uporządkowany system celów rewitalizacji powinny stanowić spójną całość w tym sensie, że każdy z celów rewitalizacji musi w czytelny sposób przyczyniać się do realizacji wizji jako całości lub jej fragmentu. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji) prezentuje się następująco:

Wizja Po 2030 roku obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn będzie charakteryzował się wysoką atrakcyjnością jako miejsce do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej. Obszar rewitalizacji stanowi płaszczyznę zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego. Nastawiony jest na potrzeby jego mieszkańców, dbając o ich integrację oraz dostęp do kultury, edukacji oraz bezpieczeństwo. Obszar rewitalizacji rozwija się w oparciu o kapitał społeczny, zapewniając wysoką jakość życia. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą na bieżąco informowani o planowanych projektach społecznych oraz o tym, że ich postawa ma wpływ na podejmowane działania w ich miejscu zamieszkania. W wyniku realizacji projektów dotyczących aktywizacji osób młodych pozostających bez pracy oraz bezrobotnych zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą poprawiła się sytuacja na lokalnym rynku pracy – mieszkańcy obszaru rewitalizacji dotknięci problemem bezrobocia znajdą zatrudnienie, a osoby, które planowały założyć własną działalność gospodarczą uzyskają odpowiednie wsparcie. Projekty infrastrukturalne przyczynią się nie tylko do poprawy stanu technicznego oraz wizualnego budynków przestrzeni publicznej oraz nieużytkowanych terenów publicznych. Dzięki nadaniu nowych funkcji obszarom przy ul. Sitarskich oraz Placu Poniatowskiego w Nadarzynie uporządkowane i zagospodarowane zostaną istotne dla społeczności lokalnej tereny. Zapewniona zostanie dzięki temu nowa przestrzeń do otwarcia działalności gospodarczej w zakresie usług gastronomicznych i kulturalnych w centralnej części Gminy. Rewitalizacja obszaru przestrzeni publicznej i zabudowy w rejonie ronda Armii Krajowej w Nadarzynie zapewni podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Realizacja wizji obszaru po podjęciu działań rewitalizacyjnych wymaga konieczności zdefiniowania celów strategicznych i przyporządkowania im celów operacyjnych, a także wskazania konkretnych projektów niezbędnych do realizacji w procesie rewitalizacji. Z wizji stanu obszaru rewitalizacji wynika, iż teren ten stanie się przyjaznym miejscem do życia, pracy i wypoczynku – głównie dzięki

funkcjonalnej przestrzeni, ale też za sprawą zwiększonej aktywności podmiotów gospodarczych oraz mieszkańców, wzmacnianej przez działalność wielu instytucji publicznych oraz inicjatywy oddolne. Na tej podstawie określono cele rewitalizacji. Realizacja celów rewitalizacji doprowadzi do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz przyczyni się do aktywizacji lokalnej społeczności (kierunki działań rewitalizacyjnych).

Tabela 1. Cele oraz kierunki działań rewitalizacyjnych wraz z przypisanymi projektami rewitalizacyjnymi

<u>Cel szczegółowy</u>	<u>Kierunek działań rewitalizacyjnych</u>	<u>Zaplanowany do realizacji projekt rewitalizacyjny</u>
Cel szczegółowy 1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	Kierunek 1.1. Wzrost integracji społecznej Kierunek 1.2. Pobudzenie aktywności zawodowej mieszkańców Kierunek 1.3. Wspieranie inicjatyw przedsiębiorczości	P3. Modernizacja terenu przy ulicy Sitarskich w Nadarzynie w celu nadania mu nowych funkcji funkcjonalno-użytkowych P5. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Nadarzyn P6. Społecznie zorganizowani - uruchamianie lokalnej aktywności i rewitalizacji społecznej mieszkańców Nadarzyna P7. Kogel-mogel - twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna P9. Nadarzyn 2.0 - nowe otwarcie: Nadarzyn - bezpieczny ekologicznie regionalny ośrodek przedsiębiorczości o rozpoznawalnej marce i silnym poczuciu tożsamości lokalnej mieszkańców
Cel szczegółowy 2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji	Kierunek 2.1. Poprawa dostępności terenów publicznych poprzez przeciwdziałanie degradacji przestrzeni obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji	P1. Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu działek ew. 504/1 i 505/4 przy Placu Poniatowskiego w Nadarzynie P2. Zagospodarowanie terenu stawu w Parku Młochowskim P3. Modernizacja terenu przy ulicy Sitarskich w Nadarzynie w celu nadania mu nowych funkcji funkcjonalno-użytkowych P4. Modernizacja obszaru przestrzeni publicznej i zabudowy

		w rejonie ronda Armii Krajowej w Nadarzynie P8. Pałac Młochów – centrum rozwoju, przedsiębiorczości, kultury i wydarzeń regionalnych P9. Nadarzyn 2.0 - nowe otwarcie: Nadarzyn - bezpieczny ekologicznie regionalny ośrodek przedsiębiorczości o rozpoznawalnej marce i silnym poczuciu tożsamości lokalnej mieszkańców
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej wylistowane zaplanowane projekty rewitalizacyjne przyczynić się mają do minimalizowania skali zjawisk kryzysowych nie tylko na obszarze rewitalizacji, ale również na terenie całej Gminy.

Rozdział V. Projekty rewitalizacyjne

Niniejszy rozdział opisuje listę podstawowych i pozostałych projektów rewitalizacyjnych. Projekt zawiera opis obejmujący: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji GPR zawiera listę planowanych, podstawowych projektów rewitalizacyjnych oraz charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. **W GPR zidentyfikowano, zarówno projekty podstawowe (sześć projektów), jak i pozostałe projekty rewitalizacyjne (dwa projekty).** Szacowana wartość projektów zaplanowanych do realizacji w ramach GPR do roku 2030 wynosi 31,3 mln zł. Szczegółowy opis projektów rewitalizacyjnych ujętych w GPR znajduje się w załączniku nr 2 do niniejszego GPR.

Odbiorcami działań rewitalizacyjnych (grupą docelową) są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale również pozostali mieszkańcy Gminy Nadarzyn, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, przedsiębiorcy prowadzący lub zamierzający prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, jednostki i podmioty samorządowe prowadzące swoje działania statutowe na obszarze rewitalizacji.

Pomoc finansowa, o jaką występować będą wnioskodawcy projektów rewitalizacyjnych opisanych w GPR udzielona będzie każdorazowo w zakresie, wysokości i na warunkach określonych szczegółowo w każdym ze wskazanych programów pomocowych (źródła finansowania) w wysokości niezbędnej i proporcjonalnej do celu, który ma być zrealizowany w ramach danego programu pomocowego. Określenie przez autorów GPR szacowanej wartości projektu rewitalizacji i potencjalnego źródła finansowania nie wyklucza, ani w żadnym zakresie nie ogranicza wnioskodawcy w możliwości wyboru najefektywniejszego źródła finansowania.

W Programie zostały ujęte projekty, które zaplanowane są do realizacji przez Gminę Nadarzyn oraz podmioty samorządowe tj. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Nadarzyn i Nadarzyński Ośrodek Kultury, jak również podmioty zewnętrzne nadarzyńskie organizacje pozarządowe. Poniżej zaprezentowano zestawienie lokalizacji projektów rewitalizacyjnych i harmonogram ich wdrożenia wraz z szacowaną wartością tych projektów.

Tabela 2. Budżet i harmonogram planowanych projektów rewitalizacyjnych w ramach gminnego programu rewitalizacji

Numer i nazwa projektu	lokalizacja	Planowany okres realizacji projektu w latach 2024-2030							Szacowany koszt
		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
P1. Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu działek ew. 504/1 i 505/4 przy Placu Poniatowskiego w Nadarzynie <i>Podstawowy projekt rewitalizacyjny</i>	Nadarzyn, teren przylegający do Placu Poniatowskiego działka nr ew. 504/1 działka nr ew. 505/4								3 160 000 zł
P2. Zagospodarowanie terenu stawu w Parku Młochowskim <i>Podstawowy projekt rewitalizacyjny</i>	Młochów działka nr ew. 213								2 000 000 zł
P3. Modernizacja terenu przy ulicy Sitarskich w Nadarzynie w celu nadania mu nowych funkcji funkcjonalno-użytkowych <i>Podstawowy projekt rewitalizacyjny</i>	Nadarzyn, ul. Sitarskich dz. nr ew. 440/39								1 000 000 zł
P4. Modernizacja obszaru przestrzeni publicznej i zabudowy w rejonie ronda Armii Krajowej w Nadarzynie <i>Uzupełniający projekt rewitalizacyjny</i>	Nadarzyn skrzyżowanie (o ruchu okrężnym) u zbiegu ulic Warszawskiej, Pruszkowskiej i Kościelnej w Nadarzynie dz. nr ew. 369/1, 372/1, 488/4, 443/51, 488/3								350 000 zł

P5. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Nadarzyn <i>Podstawowy projekt rewitalizacyjny</i>	Obszar rewitalizacji Budynek NOK Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn 489/1	<table><tr><td></td><td></td><td></td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td><td>2030</td></tr></table>				2027	2028	2029	2030	1 500 000 zł
			2027	2028	2029	2030				
P6. Społecznie zorganizowani - uruchamianie lokalnej aktywności i rewitalizacji społecznej mieszkańców Nadarzyna <i>Podstawowy projekt rewitalizacyjny</i>	Cały obszar rewitalizacji	<table><tr><td></td><td></td><td></td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td><td>2030</td></tr></table>				2027	2028	2029	2030	200 000 zł
			2027	2028	2029	2030				
P7. Kogel-mogel - twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna <i>Podstawowy projekt rewitalizacyjny</i>	Cały obszar rewitalizacji	<table><tr><td></td><td></td><td></td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td><td>2030</td></tr></table>				2027	2028	2029	2030	300 000 zł
			2027	2028	2029	2030				
P8. Pałac Młochów - centrum rozwoju, przedsiębiorczości, kultury i wydarzeń regionalnych <i>Podstawowy projekt rewitalizacyjny</i>	Młochów, ul. ks. Bronisława Markiewicza 4 działka nr ew. 213, 195, 214, 224 i 226	<table><tr><td></td><td></td><td></td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td><td>2030</td></tr></table>				2027	2028	2029	2030	16 000 000 zł
			2027	2028	2029	2030				
P9. Nadarzyn 2.0 - nowe otwarcie: Nadarzyn - bezpieczny ekologicznie regionalny ośrodek przedsiębiorczości o rozpoznawalnej marce i silnym poczuciu tożsamości lokalnej mieszkańców <i>Uzupełniający projekt rewitalizacyjny</i>	Urząd Gminy Nadarzyn ul. Mszczonowska 24 05-830 Nadarzyn	<table><tr><td></td><td></td><td></td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td><td>2030</td></tr></table>				2027	2028	2029	2030	2 000 000 zł
			2027	2028	2029	2030				

Źródło: opracowanie własne

Rozdział VI. Mechanizmy integrowania projektów rewitalizacyjnych

W niniejszym rozdziale znajduje się opis mechanizmów zapewnienia komplementarności i integrowania kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty rewitalizacyjne zaplanowane w GPR mają bardzo zróżnicowany charakter. Jakkolwiek służą wspólnie realizacji celów programu, to jednak – w wymiarze praktycznym – mogą ze sobą kolidować, merytorycznie lub przestrzennie, osłabiając się wzajemnie albo rodząc problemy w realizacji. Stąd potrzeba zaplanowania efektywnych mechanizmów faktycznej koordynacji i integracji różnorodnych przedsięwzięć (zarówno „twardych” jak i „miękkich”), a także łagodzenia napięć, jakie mogą zaistnieć między poszczególnymi działaniami/przedsięwzięciami czy też rezultatami realizacji. W Programie zintegrowano różne działania służące realizacji celów rewitalizacji, w związku z czym zachowana została komplementarność dokumentu w aspektach odnoszących się do zaplanowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Zaprojektowaną interwencję rewitalizacyjną powinna cechować komplementarność:

- przestrzenna – warunkująca powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi – powinny być one skoncentrowane terytorialnie, a nie rozproszone; niektóre przedsięwzięcia mogą być realizowane poza obszarem rewitalizacji, jeśli są niezbędne dla skutecznej interwencji i mają wpływ na obszar;
- problemowa – kierunki działań i przedsięwzięcia powinny dopełniać się tematycznie, dzięki czemu proces rewitalizacji będzie oddziaływał na wszystkie zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji sfery kryzysowe, ze szczególnym uwzględnieniem sfery społecznej;
- w stosunku do działań różnych podmiotów – system zarządzania programem rewitalizacji powinien zostać tak zaplanowany, aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji, ich wzajemne uzupełnianie się oraz spójność procedur;
- w stosunku do źródeł finansowania działań – środki przeznaczone na finansowanie rewitalizacji powinny się uzupełniać, co oznacza konieczność łączenia różnych źródeł – publicznych i prywatnych, środków pomocowych;
- międzyokresowa – oznacza ciągłość prowadzonych działań rewitalizacyjnych, ich kontynuację w poszczególnych perspektywach względem tego samego obszaru rewitalizacji i korzystanie z efektów wdrożonych przedsięwzięć podczas realizacji nowej interwencji.

Poniżej przedstawiono metody zapewnienia różnych wymiarów komplementarności między przedsięwzięciami planowanymi do realizacji. Komplementarność i integrowanie zostało wskazane na poziomie kierunków działań oraz projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 3. Metody zapewnienia komplementarności między projektami na obszarze rewitalizacji

Obszary komplementarności	Opis mechanizmów zapewnienia komplementarności
Mechanizmy zapewnienia komplementarności przestrzennej	Program został sporządzony dla obszaru rewitalizacji, którego granice wskazano w uchwale nr LXIX.913.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Nadarzyn (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2023 r. poz. 5781). Obszar rewitalizacji wyznaczony został w szeroko rozumianym centrum Gminy obejmując OZ i OR. Na obszarze tym stwierdzono kumulację negatywnych zjawisk w sferze społecznej, którym towarzyszyły problemy zidentyfikowane we wszystkich innych sferach problemowych: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Jednocześnie obszar ten cechuje największy potencjał dla rozwoju lokalnego. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne włączone do GPR służą rozwiązaniu problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji. Ze względu na ważną funkcję obszaru rewitalizacji, jako centrum kreatywnego (rola centrum handlowo-usługowego Gminy), pozytywne oddziaływanie procesu rewitalizacji opartego na licznych potencjałach rozwojowych obszaru przyniesie korzyści nie tylko mieszkańcom obszaru rewitalizacji, lecz również pozostałym mieszkańcom Gminy nie zamieszkującym obszar rewitalizacji. Przy formułowaniu obecnego dokumentu uwzględniono powiązanie projektów rewitalizacji wszystkich obszarów kryzysowych, dzięki czemu efekty rewitalizacji będą się wzajemnie uzupełniać, a efekt jej realizacji będzie widoczny w samym obszarze rewitalizacji i na terenach otaczających. Komplementarność przestrzenna osiągnięta jest dzięki koncentracji interwencji na naturalnym centrum gminy w zakresie projektów infrastrukturalnych. Przeprowadzona analiza potwierdziła, że działania planowane w ramach tych projektów nie spowodują przeniesienia problemów obszaru rewitalizowanego na inne obszary, ani nie doprowadzą do negatywnych skutków społecznych, takich jak segregacja czy wykluczenie społeczne.
Mechanizmy zapewnienia komplementarności problemowej	Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się uzupełniają, gdyż wszystkie przyczyniają się do złagodzenia lub rozwiązania najważniejszych problemów zdiagnozowanych w obszarze kryzysowym: społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcji przestrzennych i technologicznych – dotyczy to zwłaszcza zagadnień społeczno-gospodarczych, funkcji przestrzennych i środowiskowych. Realizacja będzie czymś więcej niż sumą pojedynczych projektów, będą one tworzyć spójną, uzupełniającą się całość i tworzyć wartość dodaną. W każdym obszarze proponowane są projekty o największym oddziaływaniu przestrzennym i problematycznym. Aktywizację społeczną wspierają projekty poprawiające warunki przestrzenne rewitalizowanego obszaru, w tym kompleksowy program zmian przestrzennych i funkcjonalnych w przestrzeni publicznej, który da szansę na stworzenie bezpiecznej, atrakcyjnej i nowoczesnej przestrzeni do spacerów i jazdy na rowerze. Te prace są wspierane przez inne projekty podnoszące jakość przestrzeni publicznych, ułatwiające dostęp do działań kulturalnych i zapewniających aktywne formy spędzania wolnego czasu, czemu sprzyjają również zakrojone na szeroką skalę działania mające na celu ograniczenie źródeł niskoemisyjnych. Wszystkie projekty

	odpowiadały celom wynikającym z dokumentów strategicznych i planistycznych gminy, a więc odnosiły się do problemów zdiagnozowanych w tych opracowaniach. Projekty odnoszące się do działań „miękkich” stanowić będą pakiet uzupełniających się wzajemnie projektów. W ramach P6. Społecznie zorganizowani - uruchamianie lokalnej aktywności i rewitalizacji społecznej mieszkańców Nadarzyna realizowane będą kursy podnoszące kwalifikacje mieszkańców obszaru rewitalizacji, w dalszym etapie osoby takie będą mogły skorzystać z pomocy, już jako osoby poszukujące nowe zatrudnienia w formie działalności gospodarczej w ramach projektu P5. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Nadarzyn. Z kolei - kompetencje kreatywne i rozwój kultury mieszkańców obszaru rewitalizacji zapewniony zostanie w ramach P7. Kogel-mogel - twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna. Działania miękkie realizowane będą również z wykorzystaniem nowej przestrzeni centrum gminy stworzonej w ramach projektu P1. Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu działek ew. 504/1 i 505/4 przy Placu Poniatowskiego w Nadarzynie. Szeroki zakres działań związanych z poprawą jakości zagospodarowania przestrzennego, rewaloryzacją zabytkowego pałacu oraz wachlarzem działań na rzecz społeczności lokalnej przewiduje realizacja projektu P8, który dopełnia też działania przewidziane w ramach projektu P2. Uzupełnieniem tego projektu infrastrukturalnego będzie inwestycja w ramach poprawy bezpieczeństwa mieszkańców za pomocą projektu P3. Modernizacja terenu przy ulicy Sitarskich w Nadarzynie w celu nadania mu nowych funkcji funkcjonalno-użytkowych. Projekt P2. Zagospodarowanie terenu stawu w Parku Młochowskim jest projektem zaplanowanym spoza obszaru rewitalizacji, jednak stanowiącym spójną całość dla podstawowych projektów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji. Będzie uzupełnieniem projektu miękkiego P9, odnoszącego się do stworzenia poczucia tożsamości mieszkańców i utożsamienia się z miejscem zamieszkania. Projekty te oddziaływać będą na zdiagnozowany problem wzrastającej liczby nowych mieszkańców napływowych do gminy z innych części kraju.
Mechanizmy zapewnienia komplementarności w stosunku do działań różnych podmiotów	Zintegrowanie działań w ujęciu instytucjonalno-proceduralnym zagwarantowane zostało poprzez oparcie na idei otwartego rządu (ang. <i>open government</i>). Model ten opiera się na idei zwiększenia zaangażowania obywateli w procesy rządzenia poprzez zapewnienie im dostępu do informacji i zasobów publicznych, a także stworzenie procedur umożliwiających uczestnictwo w procesie podejmowania decyzji aktualnie należących do domeny publiczno–prawnej. System zarządzania GPR opiera się na funkcjonowaniu Komitetu Rewitalizacji zaplanowanego do powołania po przyjęciu GPR. Stworzony system zarządzania umożliwia skuteczne współdziałanie różnych instytucji i prowadzenie spójnych procedur zarządczych podczas przygotowywania i wdrażania GPR. Obsługę administracyjno-organizacyjną zapewni UG Nadarzyn, lecz zakłada się zaangażowanie innych jednostek gminnych tj. GOPS w Nadarzynie i NOK. W strukturze UG planuje się ustanowienie Koordynatora ds. rewitalizacji, którego zadaniem będzie koordynowanie prac związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji, w tym w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i szerokiego włączenia społecznego na

	wszystkich etapach prac.
Mechanizmy zapewnienia komplementarności w stosunku do źródeł finansowania działań	Projekty rewitalizacyjne zawarte w GPR będą finansowane przede wszystkim w oparciu o środki własne Gminy Nadarzyn, uzupełnione o środki strukturalne UE, środki krajowe – programy rządowe oraz środki prywatne. Na etapie programowania Programu stwierdzono występowanie komplementarności międzyprogramowej z programami finansowanymi ze środków unijnych zaplanowanych do pozyskania na realizację poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Gmina (oraz inne podmioty które zgłoszą swoje projekty rewitalizacyjne do realizacji w GPR) zamierza korzystać z wielu środków pomocowych wsparcia na realizację działań rewitalizacyjnych. Dedykowanym jednak źródłem wsparcia działań rewitalizacyjnych będą środki zewnętrzne, nie tylko środki regionalne FEM 2021-2027, ale liczne dostępne fundusze krajowe i europejskie - środki budżetowe w ramach Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, PFRON, Programy MKiDN, FIO oraz Rządowego Programu Aktywności Społecznej Osób Starszych, WFOŚiGW, Jessica II i inne dostępne w okresie realizacji takich działań rewitalizacyjnych. Należy więc uznać, że GPR spełnia wymóg komplementarności źródeł finansowania. W każdym z projektu (fiszka projektu) ujęto proponowane źródła finansowania.
Mechanizmy zapewnienia komplementarności międzyokresowej	GPR zachowuje ciągłość programową w stosunku do innych projektów zaplanowanych do realizacji przez gminę na najbliższe lata. Należy jednak wskazać, że Gmina nie posiada aktualnie obowiązującego programu rewitalizacji. Nie ma zatem doświadczeń w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych finansowanych ze środków regionalnych przeznaczonych na takie działania. Pomimo to Gmina realizowała i realizuje obecnie liczne projekty inwestycyjne mające znamiona projektów rewitalizacyjnych współfinansowane ze środków zewnętrznych, w tym środków polityki spójności. Przykładem może być projekt „Rozwój terenów zieleni w Gminie Nadarzyn” współfinansowany kwotą 2,5 mln zł ze środków działania 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020¹⁰. Bogate doświadczenie Gminy w pozyskiwaniu i rozliczaniu środków dotacyjnych stanowi przesłankę do skutecznej i efektywnej realizacji planowanych do realizacji w GPR działań rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne

¹⁰ Zob. więcej [Mapa dotacji](#)

Rozdział VII. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Niniejszy rozdział zawiera opis powiązań Programu z dokumentami strategicznymi, planistycznymi i operacyjnymi na poziomie gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych, a także opis powiązań z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

W niniejszym rozdziale zostało przedstawione powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi z poziomu krajowego, regionalnego oraz lokalnego.

Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Gminy Nadarzyn na lata 2023-2030

Dokumentem wskazującym kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego w gminie jest Strategia Rozwoju Gminy Nadarzyn na lata 2023-2030 przyjęta uchwałą nr LXXV.991.2023 z dnia 25 października 2023 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Nadarzyn na lata 2023-2030.

W strategii gminnej wskazuje się trzy cele rozwojowe: Cel strategiczny 1. Wzrost jakości życia mieszkańców, Cel strategiczny 2. Wielofunkcyjny rozwój gospodarczy oraz Cel strategiczny 3. Wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i wypoczynkowej. Zaplanowane działania rewitalizacyjne do realizacji są spójne z przedsięwzięciami, które gmina zamierza zrealizować do roku 2030. Są to kierunki działań prowadzonych dla osiągnięcia celów strategicznych. Pośród takich projektów należy wskazać przedsięwzięcia wskazane w celu 1: 12. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych w zakresie budowy oświetlenia ulicznego, 23. Rewitalizacja terenów i obiektów gminy, 32. Realizacja zadań obejmujących wyrównywanie szans w odniesieniu do mieszkańców gminy, 37. Realizacja zadań promocyjnych; przedsięwzięcia zaplanowane w ramach cel 2: 2. Wspomaganie przedsiębiorczości poprzez współpracę władz gminy z agencjami i fundacjami rozwoju lokalnego oraz lokalnymi przedsiębiorcami, 3. Budowanie aktywnej współpracy z instytucjami aktywizującymi rynek pracy, 4. Budowanie partnerstwa międzysektorowego w celu rozwoju gospodarczego gminy oraz przewidziane w celu 3: 4. Rewitalizacja stawu w Parku Młochowskim, 5. Remont zabytkowego budynku Nadarzyńskiego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej oraz 9. Rozbudowa terenów rekreacyjnych, sportowych.

Powiązania GPR ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy

W gminie Nadarzyn obowiązuje Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nadarzyn, które zostało uchwalone uchwałą nr XLII/420/2014 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 marca 2014 r. zmienione uchwałą nr XXI/262/2016 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 31 sierpnia 2016 r. i uchwałą nr LXVII.874.2023 z dnia 1 marca 2023 r. Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest opracowaniem sporządzonym dla obszaru położonego w granicach administracyjnych gminy. Jest dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy, stanowiącym podstawową bazę w zakresie uwarunkowań i kierunków zagospodarowania do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jest ono wyrazem poglądów i postanowień związanych z rozwojem gminy wynikających m. in. z uwarunkowań, celów i programów rozwoju oraz oczekiwań mieszkańców gminy związanych z zaspokojeniem potrzeb społecznych i gospodarczych. Ponadto uwzględnia zasady określone w koncepcji zagospodarowania

przestrzennego kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy.

Kreowana przez władze samorządowe polityka społeczno-gospodarcza znajduje odzwierciedlenie w polityce rozwoju przestrzennego Gminy. Cele realizacji polityki przestrzennej gminy wymienione w Studium realizowane będą za pomocą funkcji studium tj. regulacyjnej, informacyjnej oraz koordynacyjnej. Ta ostatnia funkcja polegać będzie na dostarczaniu racjonalnych przesłanek dla decyzji lokalizacyjnych podmiotów realizujących inwestycje celu publicznego, a także dla działań z zakresu rewitalizacji lub przekształceń obszarów zdegradowanych, ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, gospodarki gminnym zasobem nieruchomości.

Powiązania GPR ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027¹¹ oraz Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2023-2027¹²

Misją samorządu gminy Nadarzyn w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz programu przeciwdziałania przemocy domowej jest wzmacnianie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej poprzez stwarzanie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia społecznego i wspieranie grup marginalizowanych. Zaplanowane działania rewitalizacyjne w ramach niniejszego GPR będą spójne przede wszystkim z celem strategicznym nr I: Wspieranie rodziny oraz więzi społecznych wśród mieszkańców gminy Nadarzyn oraz celem strategicznym nr III: Rozwój postaw partycypacji społecznej mieszkańców gminy Nadarzyn oraz lokalnego sektora organizacji pozarządowych.

Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze oraz Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze przyjęta została uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r. Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ jest podstawowym i najważniejszym dokumentem określającym politykę rozwoju Samorządu Województwa Mazowieckiego. Dokument ten stanowi punkt odniesienia dla innych dokumentów programowych i planistycznych województwa. W strategii wojewódzkiej wskazano pięć celów strategicznych w pięciu różnych obszarach, takich jak: GOSPODARKA, DOSTĘPNOŚĆ, ŚRODOWISKO I ENERGETYKA, SPOŁECZEŃSTWO oraz KULTURA I DZIEDZICTWO.

Cele strategiczne, które są spójne z założeniami GPR to obszar: GOSPODARKA – wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, z obszaru SPOŁECZEŃSTWO – poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki.

Działania rewitalizacyjne inwestycyjne wskazane w GPR spójne będą przede wszystkim z kierunkami działań zidentyfikowanymi w obszarze DOSTĘPNOŚĆ Działanie 8.5. Kompleksowa rewitalizacja w miastach i miejscowościach wiejskich oraz w obszarze KULTURA I DZIEDZICTWO Działanie 20.1. Wspieranie prac konserwatorskich (w tym restauratorskich, renowacyjnych, rewaloryzacyjnych), rewitalizacja obiektów i obszarów zabytkowych oraz kulturowych.

¹¹ Zob. Uchwała nr XXXIV.462.2021 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 17 marca 2021 r.

¹² Zob. Uchwała nr LXXII.938.2023 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 28 czerwca 2023 r.

Z kolei – zaplanowane działania rewitalizacyjne „miękkie” tj. szkolenia, czy programy społeczne realizować będą cel strategiczny Mazowsze zintegrowane społeczne realizowany w obszarze SPOŁECZEŃSTWO. Natomiast obszary specjalne, które obejmują gminę Nadarzyn określone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 22/18 z dnia 19 grudnia 2018 r. wskazują teren gminy jako Miejski Obszar Funkcjonalny Warszawy (istniejący biegun wzrostu) oraz Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych. Z uwagi na zaliczenie Gminy Nadarzyn do Obszaru Funkcjonalnego Warszawy (istniejący biegun wzrostu) zasadne będą działania zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze. Warszawa wraz miejskim obszarem funkcjonalnym, obejmującym region NUTS 2 Warszawski stołeczny, pełni funkcję ośrodka metropolitalnego o znaczeniu europejskim.

Z uwagi na zaliczenie Gminy Nadarzyn do Warszawsko-zachodniego obszaru strategicznej interwencji (OSI – problemowe) zasadne będą działania zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze. Interwencja w OSI warszawsko-zachodnim zorientowana będzie na poprawę koordynacji rozwoju nowych funkcji, związanych z intensywnym procesem urbanizacji, prowadzącym do powstawania konfliktów przestrzennych i chaosu przestrzennego. Zaplanowane działania rewitalizacyjne w GPR są zatem spójne z kierunkami rekomendowanych działań określonych dla obszarów funkcjonalnych obejmujących Gminę Nadarzyn.

Powiązania GPR z Programem Ochrony Środowiska dla województwa mazowieckiego do roku 2030 oraz Programem ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim (...)

Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku uchwalony uchwałą nr 2/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 17 stycznia 2023 r. oraz Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu, przyjęty uchwałą nr 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 8 września 2020 r. Ten drugi wśród przyczyn złego stanu jakości powietrza na terenie województwa wskazuje stale rosnącą liczbę pojazdów na drogach przy jednoczesnym braku obwodnic, niewydolnym systemie transportu zbiorowego i braku na wielu obszarach alternatywnych do transportu indywidualnego środków komunikacji, a także wymienia problem niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców województwa. Dokument określa jednocześnie cele, kierunki i działania z zakresu transportu. Działania minimalizujące negatywny wpływ transportu i zanieczyszczenia pochodzącego ze źródeł niskiej emisji zaplanowane w planie ochrony powietrza będą realizowane w zakresie projektów rewitalizacyjnych GPR.

Powiązania GPR ze Strategia ZIT dla metropolii warszawskiej 2021-2027+

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla metropolii warszawskiej 2021-2027+ (Strategia ZIT) stanowi podstawę do realizacji projektów finansowanych ze środków europejskich w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 oraz programów krajowych. W ramach Strategii ZIT samorządy współtworzące metropolię warszawską ustaliły wspólne cele i kierunki działań umożliwiające przeprowadzenie inwestycji dofinansowanych ze środków unijnych. Na realizację instrumentu ZIT przewidziano 135 mln euro dofinansowania z Unii Europejskiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027. Gminy i powiaty metropolii warszawskiej będą mogły wykorzystać te środki na projekty edukacyjne oraz poprawiające jakość przestrzeni, np.:

- rozwój kompetencji kluczowych dzieci szkół podstawowych,
- dostosowanie infrastruktury dydaktycznej do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w zakresie edukacji ogólnej, w tym m.in. przebudowa, rozbudowa, adaptacja,
- rozwój nowoczesnej infrastruktury w zakresie edukacji zawodowej, w tym m.in. modernizacja bazy techniczno-dydaktycznej i poprawa wyposażenia pracowni praktycznej nauki zawodu,
- rozwój infrastruktury przeznaczonej dla indywidualnej mobilności aktywnej, w tym m.in. ścieżki rowerowe, parkingi dla rowerów, ogólnodostępne punkty serwisowe,
- zakup ekologicznego taboru autobusowego oraz rozbudowa infrastruktury paliw alternatywnych,
- poprawę jakości infrastruktury sprzyjającej korzystaniu z ekologicznego transportu publicznego, w tym parkingi „Parkuj i jedź”,
- rozwój alternatywnych form mobilności miejskiej, w tym wsparcie systemów wypożyczania rowerów, infrastruktura do ładowania/tankowania pojazdów bezemisyjnych, carsharing,
- poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych.

Strategia ZIT obejmuje całą metropolię warszawską, tj. region warszawski stołeczny, stanowiący centralną część województwa mazowieckiego, w tym powiat pruszkowski oraz gminy wchodzące w jego skład: Brwinów, Michałowice, Nadarzyn, Piastów, Pruszków, Raszyn. W ramach ZIT będą mogły być realizowane wyłącznie projekty zintegrowane, rozwiązujące wspólne problemy. Realizacja projektów rewitalizacyjnych ujętych w GPR będzie spójna z jednym z celów rozwoju określonym w Strategii ZIT tj. Cel 2. Poprawa jakości przestrzeni, kierunek działań 2.2. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.

Cele określone w Strategii ZIT te będą realizowane poprzez kierunki działań, w których wskazano przedsięwzięcia ZIT, współfinansowane ze środków UE przeznaczonych w FEM na instrument ZIT. Realizacja projektów rewitalizacyjnych dotyczących rozwoju infrastruktury na OR pozwoli na komplementarne działania do projektów gminnych zaplanowanych do realizacji w ramach Strategii ZIT.

Powiązania GPR z Strategią Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego Aktualizacja 2017 na lata 2015–2025

Strategia Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego Aktualizacja 2017 na lata 2015–2025 wskazuje 19 celów strategicznych, podzielonych na 5 obszarów tematycznych. Należy zwrócić uwagę, że ani cele, ani obszary nie są uszeregowane według priorytetów – powiat musi rozwijać się w sposób zrównoważony. Jak zostało określone w analizie scenariuszowej, inne podejście zwiększa ekspozycję na zagrożenia, które mogą zniwelować starania w obszarach opartych na silnych stronach.

Koncentracja jedynie na wybranych celach nie tylko zlikwiduje ich synergiczny charakter, lecz także niesie ryzyko ogólnego pogorszenia sytuacji powiatu. Priorytetyzacja występuje natomiast wewnątrz celów, na poziomie proponowanych kierunków działania i interwencji. W dokumencie określono wizję powiatu jako miejsce, które pozwala mieszkańcom w pełni korzystać zarówno z zalet bycia częścią stołecznej aglomeracji, jak i z dobrych stron spokojnego życia na uboczu. W powiecie pruszkowskim estetyczna, pełna zieleni przestrzeń publiczna i spokojne sąsiedztwo współgrają ze sprawną infrastrukturą oraz różnorodną bazą nowoczesnych usług i przemysłu, a rozwój oparty jest na

współpracy terytorialnej i partycypacji. Zaplanowane do realizacji działania rewitalizacyjne Gminy będą realizować cele wskazane w Strategii powiatowej.

Powiązania GPR z Celami rozwojowymi UE CP5 Europa bliżej obywateli

Celem oddziaływania na wyzwania rozwojowe UE określono w okresie programowania 2021-2027 poszczególne cele: CP1. Bardziej inteligentna Europa (EFRR) CP2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa (EFRR) CP3. Lepiej połączona Europa (EFRR) CP4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym (EFRR i EFS+) CP5. Europa bliżej obywateli (EFRR). Ostatni z celów będzie realizowany w zakresie rewitalizacji projektów obejmujących adaptację i wyposażenie istniejących zdegradowanych budynków, zagospodarowanie terenów i przestrzeni, budowa, rozbudowa i przebudowa podstawowej infrastruktury komunalnej, inwestycje dotyczące systemów poprawy bezpieczeństwa oraz dziedzictwo kulturowe i naturalne (konserwacja zabytków ruchomych, prace restauratorskie i konserwatorskie budynków zabytkowych i przebudowa obiektów dziedzictwa naturalnego).

Powiązania GPR ze Strategią Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 z perspektywą do 2030 r.

Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. przyjęta została Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). W Strategii wskazano cel 3. Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom gminy i miasta, a w ramach celów operacyjnych cel 3.1. Poprawa warunków rozwojowych polskich miast, działania do 2020 r. Pośród działań tych określono konieczność dążenia do Wspierania realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym). Drugim kierunkiem działania w ramach celu skierowanego na rozwój terenów zurbanizowanych jest promowanie podejścia partycypacyjnego w podejmowaniu decyzji oraz w zakresie zarządzania gminami i realizacji działań rewitalizacyjnych, w tym nacisk na realizację niskoemisyjnych strategii miejskich oraz strategii zrównoważonej mobilności na funkcjonalnych obszarach zurbanizowanych.

Powiązania GPR z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), określone w filarze rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.” W dokumencie zapisano cel: Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. W jego ramach wskazano, że w dążeniu do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi lub restrukturyzacyjnymi wykorzystana zostanie rewitalizacja – jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych (tj. terytoria wewnętrzne gminy, na których zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze, przede wszystkim, społecznej, a także gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej). Działania rewitalizacyjne będą prowadzone na różnego typu obszarach miejskich i wiejskich, które nie są w stanie poradzić sobie same ze skalą lokalnych

wyzwań i problemów spowodowanych degradacją zabudowy, czy pozostałymi elementami tkanki miejskiej, licznymi problemami gospodarczymi, demograficznymi, przestrzennymi i środowiskowymi.

Rewitalizacja będzie wykorzystana jako jeden z impulsów przyspieszających procesy restrukturyzacyjne na obszarach zurbanizowanych, zmagających się głównie z trudnościami przemian społecznych czy degradacją materialną. Regulacje w zakresie rewitalizacji (obszary miejskie) i odnowy wsi powinny być zbieżne co do zasad ogólnych, a jednocześnie dopasowane do struktury osadniczej. Powinny one uwzględniać specyfikę problemów, potencjał finansowy i instytucjonalny, kapitał społeczny, które są odmienne na wsi i w miastach. W dokumencie wskazano odpowiedzialność poszczególnych jednostek administracji publicznej, która na poziomie lokalnym powinna prowadzić efektywne i skuteczne działania rewitalizacyjne przez gminy na podstawie programów rewitalizacji oraz prowadzić efektywne i skuteczne działania naprawcze przez gminy na obszarach wiejskich na podstawie programów odnowy wsi (uwzględniających aktywizację społeczną i gospodarczą).

Powiązania GPR z Krajową Polityką Miejską – w zakresie jaki dotyczy gminy wiejskiej

Niniejszy program był tworzony ze starannym zachowaniem zgodności ze wszystkimi zapisami Krajowej Polityki Miejskiej (KPM) w zakresie rewitalizacji. GPR jest w całości spójny z zapisami wątku tematycznego 4.5. KPM zatytułowanego „Rewitalizacja”. W strukturze celów rewitalizacja jest realizowana w ramach celu III: Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich. Zgodnie z dokumentem strategicznym celem działań w zakresie rewitalizacji jest zmiana strukturalna danego obszaru – poprzez modernizację tkanki miejskiej oraz wzmocnienie lub przywrócenie na nim aktywności gospodarczej i społecznej – poprawa jakości życia mieszkańców.

Zgodnie z założeniami Krajowej Polityki Miejskiej rewitalizacja jest ważną częścią myślenia o rozwoju miasta i gminy – powinna stać się kluczowym programem społecznym i gospodarczym gminy w odniesieniu do jego obszarów problemowych. Równocześnie jest ona procesem długotrwałym, kosztownym i wymagającym zachowania ciągłości oraz konsekwencji. Co więcej, wymaga trafnego zidentyfikowania i uruchomienia lokalnych potencjałów, co często jest trudnym wyzwaniem. Podsumowując, działania rewitalizacyjne zaplanowane w ramach programu rewitalizacji Gminy Nadarzyn wynikać będą z celów i kierunków działań określonych w dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Poniżej zaprezentowano zestawienie tabelaryczne:

Tabela 4. Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym

Dokumenty strategiczne na poziomie lokalnym	Cele programu rewitalizacji	
	Cel szczegółowy 1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	Cel szczegółowy 2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji
Strategia Rozwoju Gminy Nadarzyn na lata 2023-2030 (str. 18)	Cel strategiczny 1. Wzrost jakości życia mieszkańców Cel strategiczny 2. Wielofunkcyjny rozwój gospodarczy	Cel strategiczny 1. Wzrost jakości życia mieszkańców Cel strategiczny 3. Wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i

		wypoczynkowej
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2021-2027 (str. 17) oraz Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2023-2027 (str. 27)	Cel strategiczny nr I: Wsparcie rodziny oraz więzi społecznych wśród mieszkańców gminy Nadarzyn Cel strategiczny nr III: Rozwój postaw partycypacji społecznej mieszkańców gminy Nadarzyn oraz lokalnego sektora organizacji pozarządowych	Cel strategiczny nr I: Wsparcie rodziny oraz więzi społecznych wśród mieszkańców gminy Nadarzyn Cel strategiczny nr III: Rozwój postaw partycypacji społecznej mieszkańców gminy Nadarzyn oraz lokalnego sektora organizacji pozarządowych

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym

Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym	Cele programu rewitalizacji	
	Cel szczegółowy 1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	Cel szczegółowy 2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze (str. 55)	Cel strategiczny GOSPODARKA – wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, z obszaru.	Cel strategiczny SPOŁECZEŃSTWO – poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (str. 187)	Wykazana spójność: teren gminy jako Miejski Obszar Funkcjonalny Warszawy (istniejący biegun wzrostu) oraz Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych. Z uwagi na zaliczenie Gminy Nadarzyn do Obszaru Funkcjonalnego Warszawy (istniejący biegun wzrostu)	
Program Ochrony Środowiska dla województwa mazowieckiego do roku 2030 (str. 234)/ Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim (str. 760)	Proponowane w Programie, w ramach dobrych praktyk, działania, których wdrażanie spowoduje obniżenie emisji pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(a)pirenu, jak również emisji dwutlenku azotu, są działaniami w zakresie zagospodarowania przestrzennego, działalności gospodarczej oraz życia codziennego społeczeństwa, które, w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych, powinny być wdrażane do codziennej praktyki przez samorząd, mieszkańców jak i przedsiębiorców i usługodawców w województwie mazowieckim	
Strategia ZIT dla metropolii warszawskiej 2021-2027+ (str. 49)	Cel 2. Poprawa jakości przestrzeni, kierunek działań 2.2. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego	

Strategia Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego Aktualizacja 2017 na lata 2015–2025 (str. 30)	Cel A: Poprawa jakości edukacji i podnoszenie kapitału ludzkiego pozwalające mieszkańcom na uzyskanie satysfakcji zawodowej i stymulujące rozwój regionu Cel D: Rozwój kapitału społecznego pozwalający na budowanie trwałych więzi społecznych i włączenie jak największej liczby mieszkańców w działania na rzecz dobra wspólnego Cel L: Włączenie społeczne zapewniające członkom różnych grup społecznych równe korzystanie z oferty powiatu Cel C: Stworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju biznesu ze szczególnym uwzględnieniem społecznie odpowiedzialnego biznesu o wysokim zapotrzebowaniu na wysoko wykwalifikowanych pracowników, aby zapewnić wysoką jakość miejsc pracy powstających w powiecie	Cel M: Poprawa jakości oraz dostępności oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej, pozwalająca na atrakcyjne spędzanie czasu wolnego blisko miejsca zamieszkania Cel N: Poprawa stanu i dbałość o środowisko naturalne, pozwalające dzisiejszym i przyszłym mieszkańcom powiatu na życie w zdrowym otoczeniu Cel O: Poprawa ładu przestrzennego i zapewnienie odpowiedniej ilości zieleni na terenach zurbanizowanych, aby powiat wyróżniał się wysoką estetyką i atrakcyjnością Cel P: Osiągnięcie wysokiej efektywności pozyskiwania finansowania zewnętrznego pozwalające na realizację aspiracji rozwojowych wspólnoty powiatowej
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6. Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie centralnym i europejskim

Dokumenty strategiczne na poziomie centralnym i europejskim	Cele programu rewitalizacji	
	Cel szczegółowy 1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	Cel szczegółowy 2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji
Cele rozwojowe UE CP5 Europa bliżej obywateli (Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027, str. 35)	DZIEDZICTWO KULTUROWE I NATURALNE (konserwacja zabytków ruchomych, prace restauratorskie i konserwatorskie budynków zabytkowych, odbudowa, budowa, rozbudowa obiektów dziedzictwa naturalnego) REWITALIZACJA (adaptacja i wyposażenie istniejących zdegradowanych budynków, zagospodarowanie terenów i przestrzeni, budowa, rozbudowa i przebudowa podstawowej infrastruktury komunalnej, inwestycje dotyczące systemów poprawy bezpieczeństwa)	

Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 (str. 48)	Cel 3.1. Poprawa warunków rozwojowych polskich miast, działania do 2020 r.	
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) (str. 76)	Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów	Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala (str. 42)	Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju	Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (str. 47)	Cel 2 SPÓJNOŚĆ Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna	Cel 1 KONKURENCYJNOŚĆ Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego
Krajowa Polityka Miejska – w zakresie jaki dotyczy gminy wiejskiej (str. 33)	Wątek tematyczny 4.5. Rewitalizacja oraz Proponowane rozwiązania w zakresie dotyczącym działań rewitalizacyjnych	

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział VIII. System zarządzania gminnym programem rewitalizacji

Niniejszy rozdział określa opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu

Realizacja (wdrożenie) Programu

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i plany działań na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system wdrażania.

Opis Struktury Zarządzania programem rewitalizacji

Główne podmioty, na których spoczywa obowiązek wdrożenia GPR to:

Tabela 7. Podmioty realizujące czynności z zakresu zarządzania GPR

Podmiot	Zadania
Wójt Gminy Nadarzyn	– nadzór nad sporządzaniem i realizacją GPR, – przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu GPR, – podejmowanie decyzji w sprawie zmian i aktualizacji GPR, – powołanie członków Komitetu Rewitalizacji
Rada Gminy Nadarzyn	– zatwierdzenie i uchwalenie dokumentu GPR oraz jego aktualizacji, – ustalanie zasad funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji
Komitet Rewitalizacji (zaplanowany do powołania w trybie art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji)	– stanowienie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, – prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy
Kierownicy Referatów UG oraz kierownicy jednostek organizacyjnych GOPS w Nadarzynie, NOK	– współpraca w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny działań rewitalizacyjnych, – realizacja projektów służących osiągnięciu celów rewitalizacji, – przygotowywanie informacji na temat realizacji projektów wynikających z GPR i osiągniętych wskaźników, – współpraca w przygotowywaniu projektów aktualizacji GPR, – informowanie o ewentualnych zagrożeniach związanych z realizacją projektów i GPR,
Partnerzy procesu, którzy zgłosili propozycje działań rewitalizacyjnych do objęcia zapisami GPR oraz mieszkańcy, organizacje społeczne itp.	– udział w konsultacjach społecznych dotyczących GPR, – informowanie o zjawiskach negatywnych, potrzebach i potencjałach obszaru rewitalizacji, – aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, infrastrukturalnych zgodnie z lokalnymi potrzebami i interesami, – realizacja przedsięwzięć zgłoszonych do GPR.

Źródło: opracowanie własne

System zarządzania rewitalizacją wymaga osadzenia w istniejącym systemie zarządzania rozwojem gminy i strukturze organizacyjnej UG Nadarzyn. Obsługę administracyjno-organizacyjną procesu

rewitalizacji zapewnia Referat Geodezji i Gospodarki Przestrzennej UG Nadarzyn – a w niej Koordynator programu rewitalizacji.

Analiza ryzyka wraz ze środkami zaradczymi

Przeprowadzona analiza dla obszarów zdegradowanych stanowi w pewnym sensie analizę ryzyka w kontekście przyjętego w GPR (na poziomie celów rewitalizacji) zakresu niezbędnych interwencji samorządu Gminy Nadarzyn. Wskazano tam czynniki, które występują (lub mogą potencjalnie wystąpić) niezależnie od aktywności samorządu lokalnego, lecz stanowią jednocześnie konkretne uwarunkowania, w obrębie których samorząd będzie realizował swoje założenia rewitalizacji.

Jako, że Program realizowany będzie na przestrzeni wielu lat i w tym czasie zmiany ulegały będą lokalne i zewnętrzne uwarunkowania, przewidziano ścieżki postępowania na wypadek wystąpienia potencjalnych trudności dla realizacji GPR.

Na poziomie indywidualnych projektów do najpoważniejszego ryzyka należy:

- nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych produktów – do barier, które składają się na to ryzyko można zaliczyć np. niezrealizowanie robót w przewidzianym zakresie ze względu na problemy techniczne, prawne czy społeczne. Z tego powodu prowadzony będzie monitoring wskaźników osiągniętych w wyniku realizacji projektów. W razie konieczności ich aktualizacji, Rada Gminy będzie władna do podejmowania uchwał w sprawie zmian w Programie, tak aby GPR mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Każdorazowo wybierany będzie taki wykonawca, który swoim doświadczeniem i potencjałem technicznym gwarantować będzie terminową i zgodną z zakresem rzeczowym implementację zaplanowanych działań;
- nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych rezultatów – w razie zidentyfikowania takiego problemu we wdrażaniu GPR dla pojedynczego projektu, po jego merytorycznym uzasadnieniu, Rada Gminy będzie mogła podjąć stosowną uchwałę w sprawie zmian w Programie dla konkretnego projektu. Zasadniczo jednak UG dołoży wszelkich starań, aby wskaźniki rezultatu zostały osiągnięte w zakładanym wymiarze (odpowiednia promocja działań itd.);
- niezyskanie środków finansowych na realizację projektów – dla każdego projektu wskazano jego potencjalne źródła finansowania, co minimalizuje ryzyko niezyskania dofinansowania zewnętrznego. Głównym założeniem dla realizacji danego projektu jest uzyskanie współfinansowania (m.in. ze środków UE, budżetu Państwa). Brak dofinansowania może wpłynąć na przesunięcie w czasie kolejnych etapów projektów do momentu zapewnienia wystarczających środków w budżecie lub też Gmina zapewni dodatkowe, brakujące środki finansowe. Zostaną podjęte wszelkie środki, aby dokumentacja aplikacyjna została przygotowana rzetelnie, a w trakcie realizacji projektu nie wystąpiły nieprawidłowości, które mogłyby skutkować cofnięciem całości lub części przyznanych środków. Każdorazowo zostanie przeprowadzona staranna ocena wystąpienia pomocy publicznej w projekcie;
- w przypadku niepowodzenia w realizacji pojedynczych projektów, w tym takich, które stanowią fundament dla kolejnych działań, UG powoła odpowiedni zespół zadaniowy, złożony

z pracowników merytorycznych właściwych wydziałów UG i jednostek organizacyjnych, a w miarę potrzeb również ekspertów zewnętrznych. Zespół ten wspólnie znajdzie najbardziej optymalne rozwiązanie problemu, np. wdrożenie alternatywnego projektu, zaspokajającego daną potrzebę społeczności lokalnej.

Na poziomie realizacji GPR jako całości można wyróżnić następujące potencjalne sytuacje Problemowe:

- zmiana polityczna władz gminy – mogłaby ona skutkować odmienną wizją rewitalizacji. Wybrane do realizacji projekty nie zostały jednak wytypowane w oparciu o sympatie polityczne, a o niezależne badania ekspertów zewnętrznych i opinie mieszkańców. GPR może podlegać aktualizacji, polegającej na opracowaniu i wpisaniu nowych projektów do katalogu zadań, jednakże czynniki polityczne nie będą miały wpływu na wybór projektów. Będzie on każdorazowo opiniowany przez Radę Gminy po szczegółowym przeanalizowaniu ich zasadności przez specjalistów z Urzędu Gminy;
- nie osiągnięcie porozumienia z interesariuszami GPR na etapie wdrażania Programu – brak akceptacji ze strony zainteresowanych podmiotów mógłby przekreślić zasadność Programu, jednakże dla jego akceptacji społecznej odbyły się otwarte spotkania konsultacyjne z mieszkańcami i badania ankietowe, a w Programie uwzględniono zgłoszone postulaty i propozycje wysuniętych przez nich konkretnych zadań. Zagwarantowano również możliwość zgłaszania uwag już w trakcie realizacji Programu, które będą przedyskutowane wraz z osobami je zgłaszającymi w celu uzyskania porozumienia;
- ryzyko opóźnień w związku z procedurami administracyjnymi – harmonogram realizacji poszczególnych zadań i projektów w ramach GPR przewiduje możliwe wystąpienie opóźnień, dlatego wskazane w nim terminy zostały określone z marginesem czasu potrzebnym do przeprowadzenia odpowiednich procedur urzędowych.

Ramowy harmonogram realizacji oraz koszty zarządzania gminnym programem rewitalizacji

W poniższej tabeli przedstawiono ramowy harmonogram realizacji GPR - w odniesieniu do czynności proceduralnych niezbędnych do podjęcia w procedurze wdrażania GPR.

Tabela 8. Ramowy harmonogram realizacji GPR

Lp.	Etapy i rodzaje działań	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1	Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji przez Radę Gminy Nadarzyn							
2	Uchwalenie aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji							
3	Powołanie Komitetu Rewitalizacji							
4	Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Wieloletniej Prognozy Finansowej							
5	Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji (co najmniej raz w roku)							
6	Działania informacyjno-promocyjne Gminnego Programu							

	Rewitalizacji							
7	Monitoring projektów rewitalizacyjnych							
8	Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji							
9	Przygotowanie projektów do realizacji, pozyskanie finansowania zewnętrznego, wdrożenie projektów							
10	Podsumowanie działań rewitalizacyjnych realizowanych ze wsparciem finansowym środków zewnętrznych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027 zgodnie z zasadą n+3							
11	Przygotowanie do działań rewitalizacyjnych w ramach kolejnej perspektywy finansowej po 2027 roku							

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli oszacowano inne możliwe wydatki, jakie będzie generowało wdrożenia GPR.

Tabela 9. Szacowane koszty zarządzania GPR w okresie jego wdrożenia

Lp.	Działania	Liczba	Jednostka	Cena [zł]	Wartość [zł]
1	Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji	1	szt.	10 000,00	10 000,00
2	Obsługa Komitetu Rewitalizacji - koszty organizacji szkoleń i podnoszenia kompetencji członków Komitetu	1	komplet	1 000,00	1 000,00
3	Działania informacyjno-promocyjne, w tym:				
3a	Ulotki i broszury informacyjno-promocyjne	1	komplet	1 000,00	1 000,00
3b	Inne (wsparcie eksperckie i in.)	1	komplet	1 000,00	1 000,00
Razem:					13 000,00

Źródło: opracowanie własne

Rozdział IX. System monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji

Poniższy rozdział opisuje system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Z kolei - według art. 22 ust. 2 ustawy o rewitalizacji ocena sporządzona przez Wójta Gminy podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie internetowej Gminy i w BIP. Poniżej zaprezentowano opis szczegółowych rozwiązań dotyczących monitorowania i oceny GPR:

Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania danych dotyczących realizacji działania. Celem monitoringu jest bieżąca ocena realizacji zadań strategicznych, poprzez kontrolowanie, czy dane zadania zostały w pełny sposób zrealizowane w zakładanym czasie, czy osiągnięte zostały planowane rezultaty oraz czy nie zostały przekroczone przeznaczone na realizację działań środki finansowe. W systemie monitorowania dokonano wyboru poniższych wskaźników pozwalających monitorować efekt długofalowy całego Programu. Wskaźniki dotyczący całego Programu należy odróżnić od wskaźników monitorujących poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Wskaźniki oddziaływania mierzą zmiany zachodzące w wyniku wdrażania Programu i poszczególnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Wskaźniki dotyczące całego obszaru zidentyfikowanego jako obszar rewitalizacji, na którym realizowane będą działania rewitalizacyjne. Proces monitoringu będzie zatem zadaniem ciągłym po przyjęciu Programu, w którym zakłada się aktywne uczestnictwo podmiotów realizujących projekty rewitalizacyjne oraz interesariuszy rewitalizacji, czyli przede wszystkim mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Wskaźniki produktu i rezultatu poszczególnych projektów będą zbierane corocznie w formie aktualizacji danych. Ich analiza powinna odbywać się dwukrotnie w okresie realizacji programu, jako przegląd śródkresowy i końcowy. System monitorowania wskaźników projektów rewitalizacyjnych polegałby na opracowaniu syntetycznej tabelarycznej informacji odnoszącej się do rocznego okresu wdrożenia GPR. Terminy opracowania corocznych raportów podsumowujących wdrażanie GPR będą dostosowane do terminów opracowania raportu rocznego o stanie gminy, przedstawianego corocznie Radzie Gminy do dnia 31 maja.

Monitorowanie postępu rzeczowego w ramach GPR powinno być prowadzone przez Koordynatora programu rewitalizacji na bieżąco, równoległe z analizą postępu finansowego. Dane na temat postępów w osiąganiu wskaźników w ramach poszczególnych programów wraz z opisem ewentualnie zidentyfikowanych trudności w realizacji wartości docelowych, a także podjętych działań zaradczych, powinny być raportowane w ramach systemu sprawozdawczości przez „właścicieli” projektów, czyli podmioty odpowiedzialne za realizację tych projektów. Poniżej zaprezentowano strukturę uprawnień i odpowiedzialności poszczególnych uczestników procesu monitoringu.

Tabela 10. Organizacja procesu monitoringu GPR

Stanowisko	Zadania w procesie	Odpowiedzialność
Kierownik referatu merytorycznego lub jednostki organizacyjnej UG Nadarzyn / GOPS w Nadarzynie / NOK / podmiot realizujący pozostały projekt rewitalizacyjny	Realizacja projektów rewitalizacyjnych ujętych w GPR, sporządzenie sprawozdania z realizacji tych projektów	Efektywne wykonanie zadań, terminowe przekazanie informacji o realizowanych projektach.
	Sporządzenie corocznego raportu monitoringowego z realizacji projektów rewitalizacyjnych i wdrożenia GPR	Weryfikacja informacji o stanie realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Terminowe przekazanie raportu do opiniowania Komitetowi Rewitalizacji oraz do zatwierdzenia Wójtowi Gminy.
Komitet Rewitalizacji	Pełnienie roli opiniodawczo-doradczej w sprawach dotyczących monitorowania procesu rewitalizacji - opiniowanie raportu monitoringowego oraz raportu z badania ewaluacyjnego/	Formułowanie oceny jakościowej procesu rewitalizacji z punktu widzenia społeczności lokalnej.
Wójt Gminy	Podejmowanie decyzji w sprawie zmian i aktualizacji GPR. Zatwierdzenie terminów i sposobów wykonania zadań, zatwierdzenie raportu monitoringowego, przyjęcie rekomendacji wynikających z raportu.	Nadzór nad realizacją i aktualizacją GPR. Nadzór nad wykonaniem zadań zaplanowanych w budżecie gminy na dany rok - w ramach procesu rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej zaprezentowano wskaźniki rezultatu długofalowego dla poszczególnych celów programu rewitalizacji. Wartości bazowe wskaźników zostały określone na etapie programowania GPR, natomiast wartości docelowe oszacowano w ostrożny sposób, posiłkując się aktualną wartością średnią danego zjawiska.

Tabela 11. Wskaźniki rezultatu długofalowego gminnego programu rewitalizacji

Wskaźniki rezultatu długofalowego	Jednostka miary	Stan na 2022 rok*	Trend	Wartość docelowa wskaźnika na 2030 rok	Źródło danych
Cel szczegółowy 1. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz stworzenie warunków do rozwoju mieszkańców obszaru rewitalizacji					
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	szt.	1,8	↓	1,7	GUS Statystyczne Vademecum Samorządowca
Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej	rodzin	170	↓	150	Raport o gminy / GOPS w Nadarzynie
Udział osób korzystających ze świadczeń społecznych w ludności ogółem	%	1,4	↓	1,3	GUS Statystyczne Vademecum Samorządowca
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	szt.	1 881	↑	1 900	Urząd Gminy Nadarzyn
Wskaźniki rezultatu długofalowego	Jednostka miary	Stan na 2022 rok*	Trend	Wartość docelowa wskaźnika na 2030 rok	Źródło danych
Cel szczegółowy 2. Poprawa spójności przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji					
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją w wyniku realizacji projektów GPR	ha	0	↑	3	Urząd Gminy Nadarzyn
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	↑	10	Urząd Gminy Nadarzyn

* w zależności od dostępności danych pochodzących ze statystyki publicznej lub z danych własnych Gminy Nadarzyn

Źródło: Opracowanie własne

Wartości bazowe wskaźników zostały określone na etapie programowania GPR, natomiast wartości docelowe oszacowano w ostrożny sposób, posiłkując się aktualną wartością średnią danego zjawiska. Wysokość wartości docelowej określono na poziomie realnym do osiągnięcia przy uwzględnieniu zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i skali planowanych działań.

Ocena stopnia realizacji celów GPR z użyciem informacji o stanie obszaru rewitalizacji

Zgodnie z zapisami art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji ocena aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji powinna odbywać się nie rzadziej niż raz na trzy lata. W odniesieniu do problematyki aktualności ocenie podlegać będą poszczególne składowe dokumentu GPR pod kątem spójności z bieżącymi uwarunkowaniami procesu. Ocena aktualności ma za zadanie zidentyfikować przesłanki związane z potrzebą zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji i dostosowania go do bieżącego stanu procesu. Ocena aktualności polegająca na cyklicznym przeglądzie zapisów GPR jest instrumentem, który umożliwia utrzymywanie żywotności programu w dłuższej perspektywie, w jakiej trzeba oczekiwać na pozytywne efekty procesu rewitalizacji. W przypadku gdy GPR zostanie przyjęty w 2023 r., pierwsza ocena zjawisk kryzysowych obszaru rewitalizacji odbędzie się w 2026 r. i obejmować będzie 3-letni okres obowiązywania programu w latach 2023-2025, a kolejne po następnych trzech latach.

Aktualizacja programu rewitalizacji

Zgodnie z zapisami art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji ocena aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji powinna odbywać się nie rzadziej niż raz na trzy lata. W odniesieniu do problematyki aktualności ocenie podlegać będą poszczególne składowe dokumentu GPR pod kątem spójności z bieżącymi uwarunkowaniami procesu. Ocena aktualności ma za zadanie zidentyfikować przesłanki związane z potrzebą zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji i dostosowania go do bieżącego stanu procesu. Ocena aktualności polegająca na cyklicznym przeglądzie zapisów GPR jest instrumentem, który umożliwia utrzymywanie żywotności programu w dłuższej perspektywie, w jakiej trzeba oczekiwać na pozytywne efekty procesu rewitalizacji. Stwierdzona nieaktualność GPR (w odniesieniu m.in. do otoczenia dokumentów strategicznych, założeń celów i kierunków działań, opisów projektów, systemu monitorowania bądź zarządzania procesem) stanowi przesłankę do zmiany Programu skutkującą możliwością identyfikacji nowych problemów, podjęcia dodatkowych działań rewitalizacyjnych, uwzględnienia zmian w otoczeniu prawnym i strategicznym procesu rewitalizacji. Rekomendacja związana z rozpoczęciem procedury aktualizacyjnej GPR powinna wynikać z raportu z oceny aktualności i stopnia realizacji GPR. Powinna zostać zatwierdzona przez Zespół ds. rewitalizacji oraz pozytywnie zaopiniowana przez Komitet Rewitalizacji.

Zakres zmian w GPR powinien uzasadniać tworzony raport z oceny stopnia realizacji i aktualności GPR. Przesłanką do podjęcia aktualizacji GPR mogą być również niepożądany stopień realizacji celów procesu (nieosiągnięcie zakładanych wartości wskaźników monitorowania), jak i negatywna ocena procesu. W przypadku, gdy wartość niezrealizowanych przedsięwzięć w ramach danego celu przekroczy 50% jego wartości, pod uwagę będzie brane wprowadzenie zmian w sformułowaniu celu oraz ewentualne skorygowanie wskaźników, które zostały mu przypisane. Dodatkową przesłanką do aktualizacji będzie konieczność wprowadzenia zmian w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych, których przyczyną mogą być uwarunkowania związane z pozyskiwaniem środków finansowych na ich realizację.

W sytuacji, gdy konieczna okaże się zmiana Programu, zgodnie z ustawą o rewitalizacji Wójt Gminy wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku zostanie załączona opinia Komitetu Rewitalizacji. Zmiana programu rewitalizacji nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalany. Zmiana programu nie będzie wymagała opinii uprawnionych organów i przeprowadzenia konsultacji

społecznych jeśli zmiana nie będzie dotyczyć podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w GPR na podstawie art. 15 ust. 1 pkt. 5 lit. a ustawy o rewitalizacji.

W przypadku wniosków o ujęcie nowych przedsięwzięć w GPR należy zbadać ich związek z celami procesu rewitalizacji Gminy Nadarzyn oraz zgodność z lokalnymi politykami publicznymi i dokumentami strategicznymi. Planowane do ujęcia w GPR projekty rewitalizacyjne powinny charakteryzować się wysokim potencjałem do kreowania spójności społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji i zaspokajać pilne potrzeby lokalnej społeczności.

Rozdział X. Zmiany w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej gminy

Niniejszy rozdział opisuje niezbędne zmiany w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej gminy

Zgodnie z art. 21 ust 3a ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego realizacja gminnego programu rewitalizacji może rodzić konieczność uwzględnienia w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 tej ustawy, działań prowadzących do zapobiegania wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie zasad ustalania wysokości czynszów. Uchwałą nr X.119.2015 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Nadarzyn na lata 2015 – 2019 (Dz.Urz.Woj. Mazowieckiego z 2015 r. poz. 7539) określono program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Nadarzyn. W programie wskazano wykaz lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy wskazując również najważniejsze potrzeby oraz plan remontów i modernizacji wynikających ze stanu technicznego budynków; w programie określono również zasady polityki czynszowej oraz sposób i zasady zarządzania budynkami i lokalami stanowiącymi własność gminy.

Dla realizacji niniejszego GPR nie wskazuje się konieczności zmian w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej Gminy Nadarzyn. Rewitalizacja zasobów mieszkaniowych to proces naprawczy, który zawiera szereg działań, takich jak przeciwdziałanie degradacji zasobów i poprawę jakości życia. Są to takie działania jak podniesienie standardu zamieszkania poprzez remonty, modernizacje zasobów mieszkaniowych oraz realizację inwestycji w ramach budowy budynków komunalnych. Tak jak wskazano na wstępie, nie wskazano konieczności zmian w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej Gminy.

Rozdział XI. Opis sposobu zapewnienia udziału Interesariuszy w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji

Niniejszy rozdział opisuje sposób zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą Wójta gminy. Komitet Rewitalizacji uprawniony będzie do opiniowania zmian w GPR na etapie jego realizacji oraz monitorowania i ewaluacji, jak również podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją Gminy. Komitet uczestniczyć będzie również w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy oraz zarządzeń Wójta Gminy związanych z prowadzeniem działań rewitalizacyjnych. Stanowisko Komitetu Rewitalizacji nie będzie wiążące dla Rady Gminy, ani Wójta Gminy. Na pierwszym posiedzeniu Komitet wybierze spośród swoich członków Przewodniczącego oraz Zastępcę Przewodniczącego Komitetu. Posiedzenia Komitetu odbywać się będą w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz w roku, z udziałem Wójta Gminy lub osoby przez niego wyznaczonej.

W skład Komitetu wejdą wyłącznie przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji. Planuje się aby Komitet liczył nie mniej niż 7 członków i nie więcej niż 15 członków. Członków Komitetu powoła Wójt Gminy na wspólną kadencję w drodze zarządzenia. Kadencja Komitetu będzie trwała 5 lat. Członkowie Komitetu będą wybierani w trybie otwartego naboru oraz wskazani przez Wójta Gminy spośród przedstawicieli Urzędu Gminy, czy jednostek i podmiotów samorządowych. Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewni Urząd Gminy. Za pracę w Komitecie nie przysługiwać będzie wynagrodzenie. Szczegółowe zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustalone zostały w Regulaminie Komitetu Rewitalizacji.

Rozdział XII. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Niniejszy rozdział stanowi wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, na wniosek wójta Rada Gminy podejmuje uchwałę w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Wniosek o ustanowienie Strefy składa się po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji i zgodnie z jego ustaleniami. Specjalna strefa rewitalizacji ustanawiana jest na obszarze rewitalizacji przez Radę Gminy na okres maksymalnie 10 lat. Jej wprowadzenie pozwala na uproszczenie procedur administracyjnych związanych z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji oraz korzystanie ze szczególnych udogodnień i specjalnych procesów. Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, bądź jego części nie przewiduje się utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji i zastosowania instrumentów prawnych dedykowanych Strefie. Analiza uwarunkowań społeczno-gospodarczych obszaru rewitalizacji i analizy poczynione na etapie programowania zapisów Programu pozwalają na stwierdzenie, że **obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn nie wymaga zastosowania instytucji specjalnej strefy rewitalizacji w celu realizacji planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.**

Rozdział XIII. Sposób realizacji GPR w zakresie zagospodarowania przestrzennego

Niniejszy rozdział stanowi wskazanie sposobu realizacji GPR w zakresie zagospodarowania przestrzennego zgodnie z wymogami wskazanymi w przepisach ustawy o rewitalizacji

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji podzielone było na trzy zasadnicze etapy. Pierwszy etap obejmował przygotowanie danych przestrzennych w postaci wektorowej z wykorzystaniem bazy ewidencji gruntów i budynków (EGiB), wyznaczenie wstępnego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz redakcję kartograficzną obejmującą podział map na arkusze w skali 1:5000.

Delimitacja wstępna oparta była na analizach przestrzennych wskaźników uwarunkowań (IMD) przedstawionych w części diagnostycznej dokumentu oraz analizie użytkowania gruntów ze szczególnym uwzględnieniem terenów zabudowanych. W tym celu wykorzystano narzędzia algebry mapowej i analiz geostatystycznych w oparciu o pozyskane dane w oprogramowaniu Quantum GIS (ang. Geographic Information Systems). Analiz dokonano wykorzystując uprzednio przygotowane dane wektorowe.

Drugi etap delimitacji obejmował pracę na wygenerowanych mapach. Wstępne wyznaczenie obszarów przedstawiono do wewnętrznej konsultacji eksperckiej w ramach realizacji niniejszego opracowania, w ramach której dokonano korekt obszarów uwzględniając przestrzenne rozmieszczenie projektów rewitalizacyjnych. Etap ten był istotny ze względu na założenia metodologiczne.

Etap trzeci obejmował prace związane z ostatecznym ustaleniem granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w oprogramowaniu GIS. Obszar zdegradowany pokrywa się z obszarem rewitalizacji. Opracowanie ponownie wykonano w postaci wektorowej uwzględniając efekty wykorzystanych wcześniej metod. Integralną częścią niniejszego opracowania stanowi załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Na załączonych do GPR mapach zaprezentowano lokalizację podstawowych i uzupełniających projektów rewitalizacyjnych. W przypadku projektów infrastrukturalnych odniesiono się do lokalizacji na podstawie działki ewidencyjnej, natomiast w przypadku projektów „miękkich” nie przypisanych do konkretnej działki, wskazano cały obszar rewitalizacji. Takie rozwiązanie służyć ma jedynie sygnalizacji terytorialnego zakresu projektu rewitalizacyjnego. Aby utrzymać wymaganą przepisami ustawy o rewitalizacji skalę map 1:5000 mapa obszaru rewitalizacji została podzielona na arkusze. Na mapach zaznaczono kolorami funkcje działek obszaru rewitalizacji. W załączonej legendzie znalazło się wyjaśnienie poszczególnych kolorów użytych na mapie. Mapy zostały podzielone na arkusze – takie same jak w przypadku delimitacji obszaru rewitalizacji.

W związku ze zmianami w zakresie polityki przestrzennej kraju, Gmina Nadarzyn jest w trakcie opracowania planu ogólnego. Zapisy w projekcie planu ogólnego uwzględniają działania przewidziane do realizacji w programie rewitalizacji.

Analiza podstawowych kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wskazuje na brak konieczności zmiany przeznaczenia terenu na skutek realizacji projektów rewitalizacyjnych. Nie zidentyfikowano również zasadności przyjęcia nowych miejscowych planów

rewitalizacji, o których mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie ma zatem konieczności dokonywania wyznaczenia granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu. **Nie przewiduje się także wszczęcia postępowania scaleniowego.**

Zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji:

Niezwłocznie po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, o którym mowa w art. 226 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.). Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia do tego załącznika niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.

Rozdział XIV. Opiniowanie programu przez właściwe podmioty

Niniejszy rozdział opisuje informację o wyniku opiniowania programu przez właściwe podmioty określone w art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy o rewitalizacji

GPR jest narzędziem do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, która należy do zadań własnych gminy. Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji zaproponowano szereg działań rewitalizacyjnych w postaci przedsięwzięć i wynikających z nich projektów, których systematyczna realizacja doprowadzi do wyjścia z sytuacji kryzysowej, zbadanej na danym terenie.

Celem Programu jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego i osiągnięcie wysokiego oraz równego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy. GPR stanowi również podstawowe narzędzie w celu ubiegania się o dofinansowanie dla projektów rewitalizacyjnych z funduszy Unii Europejskiej.

Projekty zawarte w GPR nie określają ram i założeń w zakresie ochrony przeciwpożarowej. GPR nie określa szczegółowych ram i założeń w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności państwa. Dokument nie ogranicza, ani nie rozszerza zakresu obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i obronności państwa. Formy ochrony zabytków leżących w obszarze rewitalizacji zostały określone na mocy przepisów odrębnych. Wszelkie inwestycje prowadzone w obrębie obszaru rewitalizacji dotyczące obiektów objętych prawną ochroną należy konsultować z odpowiednim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Obszar rewitalizacji i realizacja poszczególnych przedsięwzięć i projektów zawartych w programie nie obejmuje swym zasięgiem gruntów usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej, których zagospodarowanie powinno się odbywać na zasadach zawartych w przepisach odrębnych.

Wójt Gminy zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy o rewitalizacji wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji, a zaakceptowane zmiany wynikające z uzyskanych opinii zostały wprowadzone do projektu GPR. W toku uzgodnień pozyskano stanowiska od właściwych podmiotów (zarząd właściwego powiatu, zarząd właściwego województwa, właściwy wojewoda, właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa, właściwy

komendant powiatowy Państwowej Straży Pożarnej, właściwy państwowy wojewódzki inspektor sanitarny, właściwa gminna komisja urbanistyczno-architektoniczna, operator sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych, Komitet Rewitalizacji, Wojewódzki Konserwator Zabytków oraz Krajowy Zasiób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasiobie Nieruchomości.

Rozdział XV. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko projektu programu

Niniejszy rozdział opisuje informację o przeprowadzeniu analizy jej zapisów pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących do oceny oddziaływania na środowisko i jej wynikach oraz wynik OOS w przypadku obowiązku jej przeprowadzenia

Niniejszy program rewitalizacji nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko konieczne jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Odnosząc wymogi ww. ustawy należy przeanalizować, czy program rewitalizacji należy do ww. grupy drugiej dokumentów o charakterze sektorowym, tj. czy ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć kwalifikowanych jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

GPR jest dokumentem ogólnym, w ramach którego zaproponowano działania o charakterze nie inwestycyjnym (poprawiającymi aktywność mieszkańców), które uzupełnione zostały działaniami inwestycyjnymi z zakresu modernizacji istniejącej infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, poprawy stanu technicznego budynków, poprawy stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych i terenów zieleni, poprawy jakości powietrza. W ramach realizacji GPR zakłada się m.in. stworzenie miejsc rekreacji przyjaznych i bezpiecznych dla mieszkańców, służących integracji i aktywizacji, odnowę istniejących obiektów w celu realizacji nowych usług społecznych dla ludności.

Cele rewitalizacji i przedsięwzięcia mają charakter komplementarny wobec obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych gminy i obszaru rewitalizacji. Zadania związane z przeprowadzeniem robót budowlanych elementów zabudowy obszaru rewitalizacji, czy zagospodarowaniem terenów zieleni, mogą na etapie realizacji wykazywać negatywne, krótkoterminowe oddziaływanie na środowisko, które będzie miało charakter lokalny, związany z miejscem inwestycji i odwracalny, tj. ustąpi po zakończeniu prac.

Program nie zalicza się również do dokumentów planistycznych wymienionych w art. 46 ust. 1 ustawy, jak również nie stanowi dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 2 ustawy, gdyż nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko; nie ustala ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć kwalifikowanych jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko. Program nie zalicza się również do dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 3 ustawy. Obszar rewitalizacji nie obejmuje terenów prawnie chronionych, w tym obszarów NATURA 2000. Realizacja zapisów GPR nie jest sprzeczna z celami ochrony obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

w związku z tym należy uznać iż działania wynikające z GPR nie spowodują znaczącego oddziaływania na środowisko.

Spis ilustracji

Spis map

Mapa 1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn – mapa pogładowa	18
Mapa 2. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	59

Spis tabel

Tabela 1. Cele oraz kierunki działań rewitalizacyjnych wraz z przypisanymi projektami rewitalizacyjnymi.....	25
Tabela 2. Budżet i harmonogram planowanych projektów rewitalizacyjnych w ramach gminnego programu rewitalizacji.....	28
Tabela 3. Metody zapewnienia komplementarności między projektami na obszarze rewitalizacji	31
Tabela 4. Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym	39
Tabela 5. Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym	40
Tabela 6. Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie centralnym i europejskim	41
Tabela 7. Podmioty realizujące czynności z zakresu zarządzania GPR	43
Tabela 8. Ramowy harmonogram realizacji GPR.....	45
Tabela 9. Szacowane koszty zarządzania GPR w okresie jego wdrożenia	46
Tabela 10. Organizacja procesu monitoringu GPR	48
Tabela 11. Wskaźniki rezultatu długofalowego gminnego programu rewitalizacji.....	49

Załącznik nr 1- Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Założenia koncepcji architektoniczno-urbanistycznej dla obszaru rewitalizacji

W aspekcie przestrzennym oraz pośrednio powiązanych z nim sferach technicznej i środowiskowej diagnoza obszaru rewitalizacji wykazała następujące problemy i potrzeby rewitalizacyjne tj. konieczność oddziaływania na przestrzeń publiczną o wysokiej jakości i estetyce, słabo funkcjonujące centrum gminy; konieczność podniesienia jakości ciągów komunikacyjnych na obszarze rewitalizacji; zasadność kontynuacji budowy wizerunku obszaru rewitalizacji jako przestrzeni atrakcyjnej i przyjaznej dla mieszkańców w celu zahamowania spadku liczby mieszkańców oraz przyciągnięcia nowych, wykreowanie obszaru rewitalizacji, szczególnie w ścisłym centrum Nadarzyna (rynek nadarzyński), jako miejsca prestiżowego dla prowadzenia działalności gospodarczej, poprawa jakości przestrzeni publicznych, zaniedbanej zieleni oraz przestrzeni wokół prestiżowych budynków publicznych.

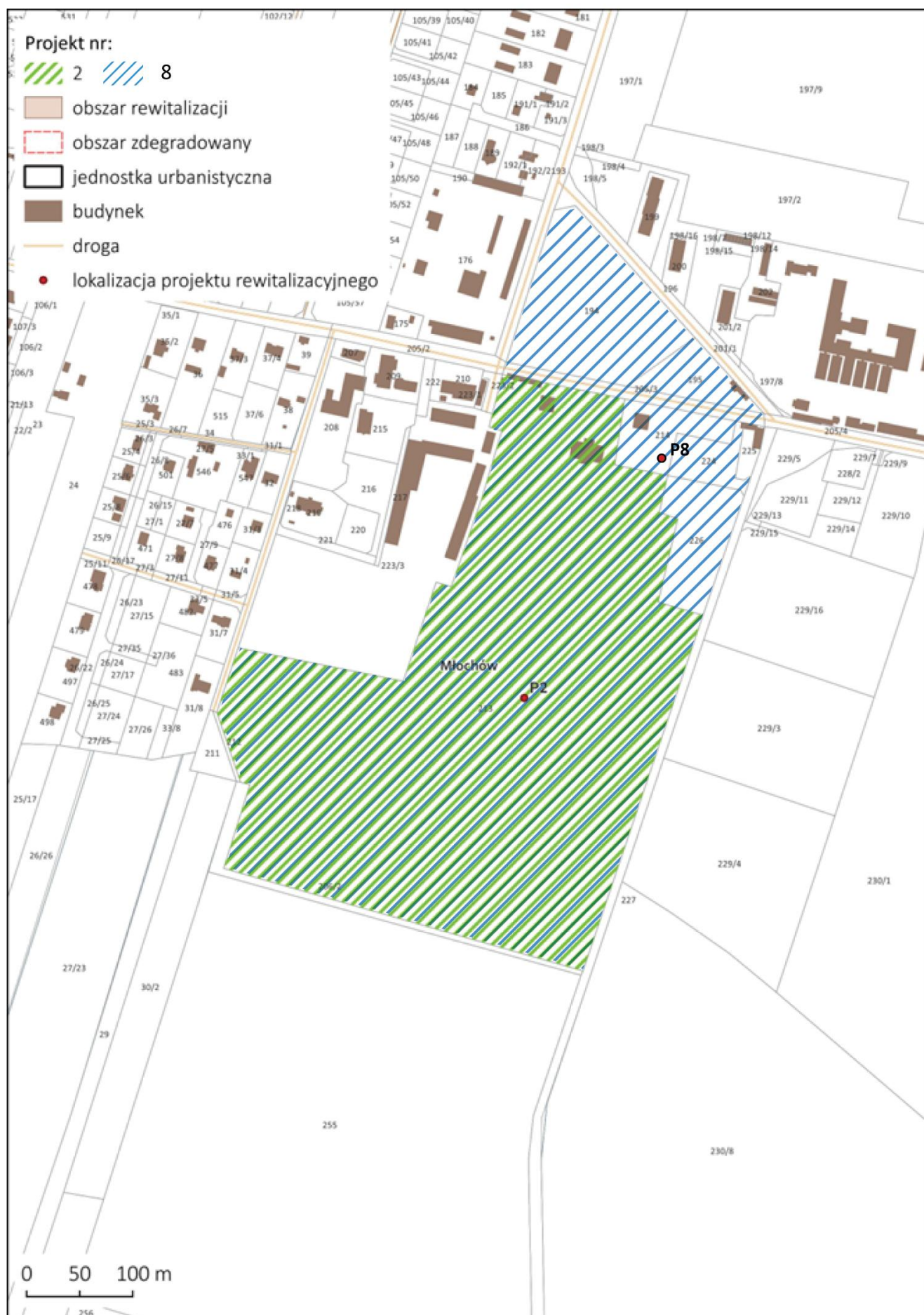
Planowane działania obejmują również modernizację istniejących ulic w celu poprawy jakości komunikacji pieszej i wyposażenia ich w odrębne ciągi dla ruchu rowerowego oraz realizacja nowych połączeń niezależnych od ruchu kołowego. Kolejną istotną kwestią będzie konieczność oddziaływania na tkankę komunalną poprzez wsparcie prac związanych z wielorodzinnymi budynkami mieszkalnymi na obszarze rewitalizacji. Finalnie, stworzenie ogólnodostępnych, atrakcyjnych miejsc integracji społecznej oraz rekreacji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, szczególnie mieszkańców OZ i OR.

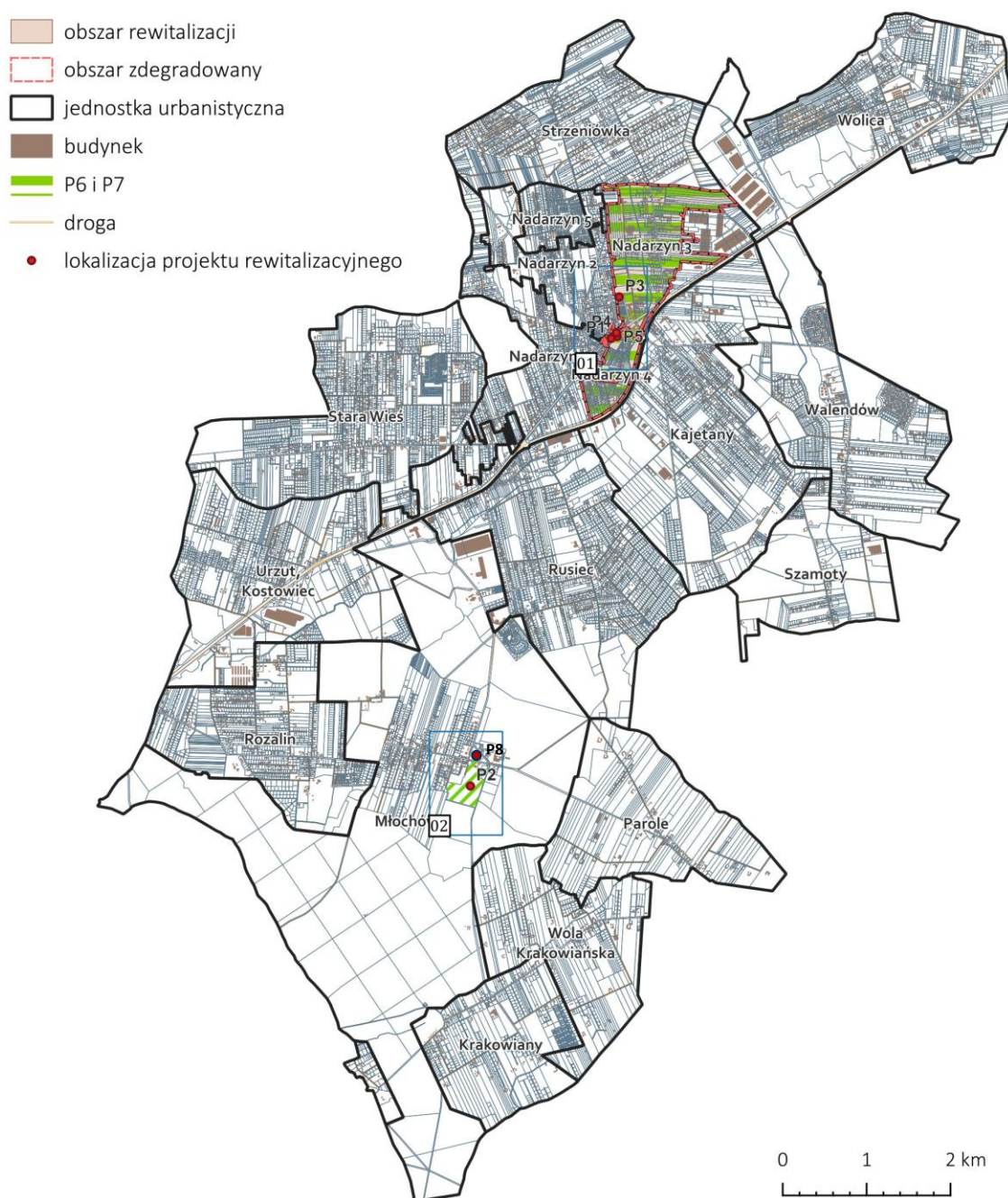
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych OR

Poniżej zaprezentowano mapę przedstawiającą podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wskazując lokalizację projektów rewitalizacyjnych, z zastrzeżeniem projektów „miękkich” odnoszących się do całego obszaru rewitalizacji.

Mapa 2. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 2- Szczegółowy opis projektów rewitalizacyjnych

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P1. Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu działek ew. 504/1 i 505/4 przy Placu Poniatowskiego w Nadarzynie
Status projektu	Podstawowy projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Gmina Nadarzyn Referat Inwestycji
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Referat Zamówień Publicznych i Funduszy Zewnętrznych
Lokalizacja projektu	Nadarzyn, Plac Poniatowskiego działka nr ew. 504/1, 505/4
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych poprzez uporządkowanie i zagospodarowanie Placu Poniatowskiego na działce 504/1 i 505/2 w gm. Nadarzyn. Realizacja zaplanowanych w projekcie działań inwestycyjnych pozwoli na udostępnienie miejsca mieszkańcom na realizację działań miękkich z sąsiadującym Nadarzyńskim Ośrodkiem Kultury, organizacjami pozarządowymi i innymi grupami interesariuszy. Zrewitalizowany plac stanie się miejscem integracji międzypokoleniowej, miejscem wypoczynku, miejscem organizacji imprez kulturalnych jak również targowych, oddolnych inicjatyw społecznych. Przystosowanie obszaru rewitalizacji do zmian klimatu między innymi poprzez stworzenie demonstracyjnych rozwiązań zapewniających schronienie przed upałem, lokalne obniżenie temperatury, poprawę jakości powietrza i umożliwiających wykorzystanie wód opadowych.
Zakres planowanych działań	Realizacja zadania obejmujące w szczególności następujące elementy tj. rozbiórka istniejących budynków wyłączonych z użytkowania, niwelacja terenu wraz z niezbędnymi robotami ziemnymi, wykonanie robót betonowych, dostawa i montaż trampolin wraz z otoczeniem, wykonanie alejek o nawierzchni betonowej, brukarskiej, żwirowej oraz z płyt kamiennych oraz wykonanie nasadzeń wyselekcjonowanych roślin kwitnących, różowatych, bylin iglastych, bylin liściastych oraz roślinności powojnikowej przy

	pergoli oraz dostawa i montaż elementów małej architektury: Huśtawek parkowych modułowych, Ławek z oparciem, Ławek modułowych z donicami, Stołu do gier planszowych, Pergoli wspornikowej, Koszy na śmieci, Latarni LED niskich, Latarni LED wysokich, Tablic informacyjnych strefowych, Tablicy informacyjnej głównej oraz Dostawa i montaż systemu monitoringu CCTV - prace ogrodnicze; - prace w zakresie zieleni: wycinki kompozycyjne, wycinki sanitarne, zakładanie darni, nowe nasadzenia zieleni, - pielęgnacja gwarancyjna zieleni; - prace w zakresie podnoszenia bioróżnorodności: wykonanie zastępczych siedlisk dla owadów i innych bezkręgowców, ze szczególnym uwzględnieniem owadów zapylających (hotele dla owadów); - wykonanie i zakładanie stałych karmników dla ptaków i wiewiórek, instalacja skrzynek; - zakładanie domków dla małych ssaków (np. jeży). Zapewnienie dostosowania przestrzeni dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Plac Poniatowskiego znajduje się w centralnej części obszaru rewitalizacji. Teren pokryty jest nawierzchnią zieloną nieurządzoną z nielicznymi nasadzeniami wysokimi do wykorzystania w projektowanej aranżacji. Podstawowe przeznaczenie terenu to wbudowane usługi turystyki, obsługi nieruchomości, wynajmu, poczty, telekomunikacji, hoteli, restauracji, pośrednictwa finansowego, administracji (bank), edukacji, działalności weterynaryjnej; handlu detalicznego, oraz szeroko rozumianych usług towarzyszących.
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) — Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (os.) — Nowe miejsca pracy przy zagospodarowaniu parku (szt.) — Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.) — Liczba osób korzystających z miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu (os.)
Planowany okres realizacji (lata)	2024-2025
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	8 000 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	— FEM 2021-2027, FEMA.09.01, FEMA.05.07 — Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności — Rządowy Fundusz Polski Ład

	— środki WKZ — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — środki własne Gminy
--	--

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P2. Zagospodarowanie terenu stawu w Parku Młochowskim
Status projektu	Podstawowy projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Gmina Nadarzyn Referat Inwestycji
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Referat Zamówień Publicznych i Funduszy Zewnętrznych GOPS Gminy Nadarzyn
Lokalizacja projektu	Młochów działka nr ew. 213 (część działki)
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Rewitalizacja terenu parku w Młochowie celem zapewnienia dobrze funkcjonującej przestrzeni wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców Młochowa, Koła wędkarskiego jak również pozostałej społeczności gminy Nadarzyn i przyjezdnych.
Zakres planowanych działań	Planowane przedsięwzięcie polegać będzie na zagospodarowaniu terenu zewnętrznego części dz. nr ew. 213 w m. Młochów, gmina Nadarzyn. W ramach rewitalizacji planuje się w szczególności odmulenie stawu, uporządkowanie terenu, wykonanie nawierzchni utwardzonych, budowę układu ścieżek (alejki żwirowe), budowę małej architektury, oświetlenia terenu, uzupełnienie systemu monitoringu, nasadzenia uzupełniające roślinności wraz z pielęgnacją. Zakres prac obejmuje: - opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem stosownych zgłoszeń lub pozwoleń na budowę (w tym uzgodnienie z Mazowieckim Konserwatorem Zabytków w Warszawie),

	- roboty przygotowawcze, - rewitalizację części działki. W ramach rewitalizacji planuje się w szczególności odmulenie stawu, uporządkowanie terenu, wykonanie nawierzchni utwardzonych, budowę układu ścieżek (alejki żwirowe), budowę małej architektury, oświetlenia terenu, uzupełnienie systemu monitoringu, nasadzenia uzupełniające roślinności wraz z pielęgnacją. W ramach rewitalizacji parku planuje się przede wszystkim budowę alejek żwirowych tożsamyh z istniejącymi oraz wprowadzenie placików z ławkami i koszami, jak również ustawienie stołów do gier planszowych. Do wykonania jest także odmulenie stawu oraz renowacja przepustu okularowego. Na terenie wykonane zostaną nasadzenia uzupełniające roślinnością. Na całym rewitalizowanym terenie planowane jest również uzupełnienie oświetlenia zewnętrznego. W odmulenia stawu projektuje się wykonanie oczyszczenia dna stawu z namulów nieczystości stałych oraz szczątków organicznych w tym gałęzi wraz z zagospodarowaniem terenu w bezpośrednim sąsiedztwie skarp i umocnień brzegowych. Ze względu na specyfikę obiektu nie zachodzi potrzeba określenia wskaźników powierzchniowo-kubaturowych właściwych dla budynków. Działania inwestycyjne w tym zakresie podniosą atrakcyjność turystyczną obszaru, ale przede wszystkim służyć będą mieszkańcom Młochowa, osobom młodym, seniorom oraz innym osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Wejścia na teren parku zaprojektowano w sposób zapewniający dostęp osób z niepełnosprawnościami bezpośrednio z terenu poprzez układ chodników i alejek oraz ukształtowanie terenu. Zapewnienie dostosowania przestrzeni dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	<u>Teren znajduje się poza obszarem rewitalizacji.</u> Sposób realizacji projektu przyczyni się do osiągnięcia celów GPR. Realizacja projektu zapewni zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na etapie realizacji koncepcji zagospodarowania przestrzeni, planuje się aktywne zaangażowanie mieszkańców, w tym seniorów w konsultacje społeczne kreacji docelowego wyglądu tego miejsca, np. umiejscowienie ławeczek, czy dodatkowe ekologiczne „hotele” dla owadów. Zapewniona zostanie przestrzeń dla aktywności seniorów, gdyż teren sąsiaduje bezpośrednio z oficyną parkową Parku Młochowskiego. W budynku tym znajduje się siedziba Klubu Seniora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Na terenie parku poddanego modernizacji w wyniku realizacji projektu, będą mogły być organizowane liczne aktywności skierowane szczególnie do seniorów z terenu gminy tj. warsztaty senioralne, czy gminna konferencja dla dobra seniora. Warto podkreślić, że gmina Nadarzyn

	ma doświadczenie w realizacji takich projektów¹³. Nowe miejsce aktywności mieszkańców może być również lokalizacją realizacji projektów rewitalizacyjnych tj. P6. Społecznie zorganizowani - uruchamianie lokalnej aktywności i rewitalizacji społecznej mieszkańców Nadarzyn, czy P7. Kogel-mogel - twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna. Planuje włączenie społeczności lokalnej w realizację samych działań infrastrukturalnych związanych z realizacją projektu P2. W centralnej części działki znajduje się zbiornik wodny. Działka objęta opracowaniem znajduje się w centrum parku im. Janusza Grzyba w Młochowie. Tereny bezpośrednio przy zbiorniku wodnym (stawie) regularnie są koszone i utrzymywane w ładzie przestrzennym. Pozostały teren jest zaniedbany i w sposób przypadkowy zarośnięty zielenią niską i wysoką. Teren jest objęty obowiązującym Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego i pod opieką Konserwatora Zabytków. Teren objęty projektem obejmuje: Powierzchnia całkowita terenu: 7 413,00 m², Powierzchnia zbiornika wodnego 2 965,00 m², Powierzchnia nasadzeń uzupełniających 4 202,00 m², Powierzchnia układu ścieżek 246,00 m². Potrzebą realizacji projektu jest konieczność kontynuacji działań infrastrukturalnych mających na celu udostępnienie terenu parkowego mieszkańcom na celom aktywizacji, rekreacji i działalności kulturowej. Projekt jest powiązany z innymi projektami rewitalizacyjnymi (P5., P6., P7.).
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) — Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (os.) — Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.) — Liczba osób korzystających z miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu (os.)
Planowany okres realizacji (lata)	2029-2030
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	2 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	— FEM 2021-2027, FEMA.09.01, FEMA.05.07 — Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności — Rządowy Fundusz Polski Ład — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — środki WKZ — środki własne Gminy

¹³ Zob. więcej na <https://gops.nadarzyn.pl/101,klub-seniora-oficyna>

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P3. Modernizacja terenu przy ulicy Sitarskich w Nadarzynie w celu nadania mu nowych funkcji funkcjonalno-użytkowych
Status projektu	Podstawowy projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Gmina Nadarzyn Referat Inwestycji
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Referat Zamówień Publicznych i Funduszy Zewnętrznych
Lokalizacja projektu	Nadarzyn, ul. Sitarskich dz. nr ew. 440/39
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji C1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Ograniczenie problemów społecznych na terenie rewitalizacji poprzez wzrost aktywności oraz zwiększenie integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przedmiotem projektu jest przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji terenu przy ul. Sitarskich w Nadarzynie i nadanie terenowi nowych funkcji funkcjonalno-użytkowych. Projekt przyczyni się do aktywnego procesu rewitalizacji w zakresie społecznym, technicznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym. Przyczynią się do tego działania realizowane w ramach komplementarnych projektów finansowanych ze środków EFS+, w tym przede wszystkim w ramach projektu pt. „Kogel-Mogel twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna”.
Zakres planowanych działań	Zakres prac obejmuje: - rozbiórka istniejących nawierzchni utwardzonych; - niwelacja terenu wraz z niezbędnymi robotami ziemnymi - wykonanie nowych obrzeży betonowych dla projektowanych stref tematycznych; - dostawa i montaż zestawu trampolin - wykonanie nawierzchni bezpiecznej poliuretanowej wylewanej strefy trampolin - wykonanie alejek o nawierzchni betonowej, brukarskiej, żwirowej oraz z płyt kamiennych; - Wykonanie nasadzeń wyselekcjonowanych do strefy roślin kwitnących, różowatych, bylin iglastych, bylin liściastych - dostawa i montaż elementów małej architektury np. stołów do gier planszowych, tablic informacyjnych

	dla grup strefowych, tablicy informacyjnej głównej, dostawa i montaż systemu monitoringi CCTV oraz zamontowanie ławek z oparciem; - prace ogrodnicze; - prace w zakresie zieleni; - pielęgnacja gwarancyjna zieleni; - zakładanie domków dla małych ssaków (np. jeży). Zapewnienie dostosowania przestrzeni dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowane problemy w sferze społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej dotyczące braku zagospodarowanych miejsc do spędzania wolnego czasu. Obszar przewidziany do zagospodarowania obejmuje działkę nr ew. 440/39 o pow. 2 459 m². Teren pokryty jest nawierzchnią zieloną nieurządzoną z nielicznymi nasadzeniami wysokimi do wykorzystania w projektowanej aranżacji. Działka nr ew. 440/39 objęta jest MPZP przyjętego uchwałą nr XXVIII/585/2004 Rady Gminy Nadarzyn z dnia 4 października 2004r.
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) — Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (os.) — Liczba osób korzystających z miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu (os.)
Planowany okres realizacji (lata)	2027-2028
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	1 000 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	— FEM 2021-2027, FEMA.09.01, FEMA.05.07 — Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności — Rządowy Fundusz Polski Ład — środki WKZ — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — środki własne Gminy

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P4. Modernizacja obszaru przestrzeni publicznej i zabudowy w rejonie ronda Armii Krajowej w Nadarzynie
Status projektu	Uzupełniający projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Gmina Nadarzyn Referat Inwestycji
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Referat Zamówień Publicznych i Funduszy Zewnętrznych Starostwo Powiatowe w Pruszkowie Zarząd Województwa Mazowieckiego
Lokalizacja projektu	Nadarzyn Skrzyżowanie (o ruchu okrężnym) u zbiegu ulic Warszawskiej, Pruszkowskiej i Kościelnej w Nadarzynie
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Poprawa jakości przestrzeni publicznych i komfortu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przebudowę oświetlenia ronda AK w Nadarzynie i przejść dla pieszych w obrębie tego ronda.
Zakres planowanych działań	Działania w ramach projektu koncentrują się wokół poprawy jakości przestrzeni publicznych w obszarze ronda Armii Krajowej w Nadarzynie, warunków życia mieszkańców oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Zadanie polega na opracowaniu dokumentacji i konieczne roboty drogowe. W ramach przebudowy planuje się opracowanie dokumentacji projektowej, roboty drogowe, przebudowę oświetlenia ulicznego.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Poprawa bezpieczeństwa, poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej, wprowadzenie rozwiązań energooszczędnych poprzez zastosowania oświetlenia LED. Poprawa dostępności dla osób niepełnosprawnych. Poprawa stanu środowiska poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg [km.] — Liczba osób korzystających z nowej lub przebudowanej infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego [os.]
Planowany okres realizacji (lata)	2027

Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	350 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	— Rządowy Funduszu Rozwoju Dróg — Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności — Rządowy Fundusz Polski Ład — środki własne Gminy

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P5. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Nadarzyn
Status projektu	Podstawowy projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Organizacje pozarządowe działającej na terenie Gminy Nadarzyn
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie Lokalna Grupa Działania „Nadarzyn-Raszyn-Michałowice”
Lokalizacja projektu	Budynek Nadarzyńskiego Ośrodka Kultury Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP szczególnie na obszarze rewitalizacji
Zakres planowanych działań	W ramach przedsięwzięcia będą organizowane szkolenia i kursy zarówno dla działających na terenie gminy Nadarzyn oraz w jego najbliższej okolicy. Organizacja konferencji promującej projekt i zakup niezbędnych gadżetów promocyjnych. Organizacja wsparcia doradczego dla lokalnych przedsiębiorców szczególnie młodych osób pragnących podjąć działalność gospodarczą. W zakresie możliwości kosztów kwalifikowanych wsparcie szkoleniowe realizowane przed rozpoczęciem działalności gospodarczej: szkolenie pn. "ABC BIZNESU", pomoc eksperta w przygotowaniu biznesplanu oraz wniosku o udzielenie wsparcia pomostowego. Wsparcie finansowe na założenie własnej działalności gospodarczej,

	fakultatywne finansowe wsparcie pomostowe.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Przedsięwzięcie odpowiada na problem wymagający wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości. W diagnozie sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji przedstawiały go niekorzystne wartości wskaźnika obrazujące niską przedsiębiorczość mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy w porównaniu z mieszkańcami Nadarzyna wykazują mniejszą aktywność zawodową. Dotyczy to m.in. osób w wieku 50+, które jako grupa narażona na marginalizację z powodu wieku została wskazana jako ta, do której warto skierować pomoc. Inną grupą wymagającą wsparcia w zakresie przedsiębiorczości są osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto obszar rewitalizacji cechuje wyższy stopień bezrobocia i ubóstwa. Zdiagnozowane problemy społeczne dotyczą osób nieaktywnych zawodowo, o niskich kompetencjach i wykształceniu. Projekt stanowić będzie kontynuację projektów społecznych realizowanych na terenie gminy Nadarzyn w mijającej perspektywie finansowej.
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Liczba szkoleń [szt.] — Liczba uczestników wydarzeń [os.]
Planowany okres realizacji (lata)	2027-2030
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	1 500 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	— Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 — Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 — Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — środki własne Gminy

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P6. Społecznie zorganizowani - uruchamianie lokalnej aktywności i rewitalizacji społecznej mieszkańców Nadarzyna
Status projektu	Podstawowy projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Lokalna Grupa Działania „Nadarzyn-Raszyn-Michałowice”
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie GOPS, LGD
Lokalizacja projektu	Cały obszar rewitalizacji
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Angażowanie obywateli i obywaterek obszaru rewitalizacji w sprawy publiczne i działania społeczne. Wzrost jakości i zakresu działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz poprawa jakości realizowanych w tym zakresie polityk publicznych. Pobudzenie aktywności społ. obszarów o najwyższej koncentracji problemów społecznych. Poprawa przepływu informacji na linii mieszkaniac - instytucja - mieszkaniac dotyczącego konkretnych potrzeb społecznych i możliwości ich zaspokojenia.
Zakres planowanych działań	Organizacja szkoleń podnoszących kompetencje społeczne i cyfrowe mieszkańców pozwalając nabyć nowe umiejętności. Organizacja konferencji promującej projekt.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Jednym ze zdiagnozowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest niska aktywność społeczna mieszkańców. Przyczyną tej niskiej aktywności jest między innymi niewystarczająca wiedza o działalności organizacji społecznych i pozarządowych, samorządu i jednostek pomocniczych samorządu. Brakuje osób, które są gotowe zająć się mobilizowaniem i wsparciem społeczności w zakresie podejmowania inicjatyw budujących relacje sąsiedzkie i zachęcających osoby wykluczone do aktywnych działań na rzecz zmiany swojej sytuacji. Ponadto szczegółowe potrzeby mieszkańców obszarów rewitalizacji bywają niezwykle trudne do precyzyjnego zidentyfikowania, co dodatkowo pogłębia brak wiary mieszkańców w zmianę ich sytuacji i niechęć do podejmowania inicjatyw. Projekt jest komplementarny pod względem problemowym związanym z koniecznością podniesienia aktywności społecznej mieszkańców: P7. Kogel-mogel - twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna.

Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Liczba organizacji partnerów społecznych objętych wsparciem (szt.) — Liczba przedstawicieli organizacji partnerów społecznych objętych wsparciem (szt.) — Liczba organizacji partnerów społecznych, które zwiększyły swój potencjał
Planowany okres realizacji (lata)	2027-2030
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	200 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	— Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja Kulturalna” — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — Fundusz dla Organizacji Pozarządowych - Obywatele dla Demokracji, w ramach funduszy norweskich i EOG — FEM 2021-2027, Działanie FEMA.08.03 — Fundusze Norweskie w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, Fundacja im. Stefana Batorego — Środki własne Gminy

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P7. Kogel-mogel - twórczo wspieramy mieszkańców Nadarzyna
Status projektu	Podstawowy projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Lokalna Grupa Działania „Nadarzyn-Raszyn-Michałowice”
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Referat Promocji i Rozwoju Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie
Lokalizacja projektu	Budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie ul. Mszczonowska 24, 05-830 Nadarzyn
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Zwiększenie dostępności do edukacji oraz wspieranie rozwoju mieszkańców, podniesienie i poszerzenie kompetencji zawodowych mieszkańców, integracja mieszkańców i rozbudzenie ich aktywności

	społecznej. Projekt przyczyni się również do aktywnego procesu rewitalizacji w zakresie społecznym. Poprzez działalność doradczą projekt będzie przeciwdziałać szeroko pojętej dyskryminacji w życiu społecznym. Tym samym zapobiegać będzie zjawiskom skrajnego ubóstwa rodzin, problemom społecznym i pogarszającej się sytuacji ekonomicznej.
Zakres planowanych działań	Grupa docelowa projektu, mieszkańcy obszaru rewitalizacji zagrożeni ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. W ramach projektu planuje się przeprowadzenie zintegrowanych oraz zindywidualizowanych programów realizowanych w oparciu o ścieżkę reintegracji, które obejmować będą usługi aktywnej integracji o charakterze: — społecznym – w zakresie przywrócenia lub wzmocnienia kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej: działanie to obejmie przede wszystkim szkolenia i warsztaty, tj.: poradnictwa psychologicznego w zakresie radzenia sobie ze stresem oraz trudnymi sytuacjami w życiu, zwiększania poczucia własnej wartości, budowania i rozwijania umiejętności interpersonalnych; organizacji indywidualnych spotkań rozwojowych z elementami coachingu - organizacji i przeprowadzenia indywidualnych spotkań, w których uczestnik pracuje nad własnym rozwojem: pewnością siebie, organizacją własnego czasu, postawieniem sobie celów życiowych i zawodowych; spotkania te mają na celu zwiększenie motywacji i zmobilizowanie do działania, treningu pracy - ćwiczenie umiejętności poszukiwania pracy, przygotowania i opracowania podstawowych dokumentów, tj. życiorys zawodowy i list motywacyjny, przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej — aktywizującym – w zakresie wzrostu poziomu wykształcenia, dostosowania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy; doradztwo zawodowe w zakresie wyboru kierunku kształcenia w zawodach użytecznych na rynku podwarszawskim, szkolenia w ramach podniesienia kwalifikacji zawodowych w zawodach zakończone certyfikatem Usługi te będą realizowane w oparciu o: poradnictwo i wsparcie indywidualne oraz grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową. Zakłada się, że zajęcia aktywizujące w zakresie społecznym skierowane będą m.in. do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym np. korzystających z zasiłków pomocy społecznej, długotrwale bezrobotnych osobom powyżej 50 roku życia. Wnioskodawcy działają bezpośrednio na terenie objętym rewitalizacją, dlatego też będą w stanie zidentyfikować potrzeby zarówno indywidualnych mieszkańców, jak też większych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ten sposób możliwe będzie realizowanie działań na rzecz usamodzielniania się, nabycia wiary we własne umiejętności,

	pewności siebie, nabycia umiejętności w poszukiwaniu, zdobywaniu i utrzymaniu pracy przez osoby z różnych środowisk o zróżnicowanym statusie zawodowym i w różnym wieku.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Obszar, na którym realizowany będzie projekt został zakwalifikowany do terenów zdegradowanych, wymagających rewitalizacji. Oznacza to, że funkcjonowanie organizmu miejskiego w tych obszarach jest mocno zaburzone z uwagi na następujące sfery: społeczną, funkcjonalno-przestrzenną oraz techniczną. Identyfikowane problemy społeczne na obszarze rewitalizacji, wyższe bezrobocie, uzależnienie od środków pomocy społecznej oraz niższa niż średnia gminy integracja społeczna mierzona wskaźnikiem aktywności organizacji pozarządowych. Problem ten wiąże się również z zagrożeniem wykluczenia społecznego osób: o niskich kompetencjach zawodowych, i o kompetencjach zawodowych nie przystających do obecnego rynku pracy. Dotyczy to zwłaszcza osób dorosłych (w tym w wieku powyżej 50 lat) i długotrwale bezrobotnych osób młodych. Niezbędna jest ich aktywna integracja poprzez zintegrowane i zindywidualizowane programy w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, aktywizującym i zawodowym.
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (os.) — Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu [os.] — Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (os.).
Planowany okres realizacji (lata)	2027-2030
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	300 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	— Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja Kulturalna” — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — Fundusz dla Organizacji Pozarządowych - Obywatele dla Demokracji, w ramach funduszy norweskich i EOG — FEM 2021-2027, — Fundusze Norweskie w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, Fundacja im. Stefana Batorego — Środki własne Gminy

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P8. Pałac Młochów – centrum rozwoju, przedsiębiorczości, kultury i wydarzeń regionalnych
Status projektu	Podstawowy projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Gmina Nadarzyn Referat Inwestycji
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Referat Zamówień Publicznych i Funduszy Zewnętrznych GOPS Gminy Nadarzyn
Lokalizacja projektu	Młochów, ul. ks. Bronisława Markiewicza 4 działka nr ew. 194, 195, 205/3, 213, 214, 224 i 226
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Remont i przebudowa zabytkowego budynku pałacu w zespole parkowo-pałacowym, ma na celu nadanie mu nowych funkcji, które będą wspierać rozwój gospodarczy, kulturalny i społeczny gminy Nadarzyn. Nadanie nowych funkcji przyczyni się do aktywizacji lokalnej społeczności, zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu oraz zachowania cennego dziedzictwa historycznego. Przedsięwzięcie stanie się kluczowym elementem procesu rewitalizacji, odpowiadając na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców oraz cele programu rewitalizacji. <u>Funkcja kulturalna i turystyczna</u> Pałac stanie się miejscem wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, takich jak: • koncerty kameralne, • wystawy, pokazy, spotkania autorskie, • festiwale oraz wydarzenia rekreacyjne i turystyczne. Oferta będzie skierowana do mieszkańców Nadarzyna, okolicznych gmin oraz Warszawy, a jej realizacja zostanie skoordynowana z Nadarzyńskim Ośrodkiem Kultury, rozszerzając jego działalność i podnosząc

	atrakcyjność turystyczną gminy. <u>Funkcja społeczna</u> Pałac będzie przestrzenią wspierającą integrację mieszkańców i rozwój kompetencji społecznych. W obiekcie będą organizowane: • spotkania organizacji pozarządowych, • warsztaty i szkolenia dla grup zagrożonych wykluczeniem, • działania aktywizacyjne i integracyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Program przestrzenno-funkcjonalny pałacu obejmie również zaprojektowanie i wykonanie: sal do ćwiczeń (np. tańca), pomieszczenie do ćwiczeń dla Orkiestry OSP Nadarzyn, bibliotekę z miejscem dla dzieci, zaplecze socjalne, magazynowe, pomieszczenia dla organizacji pozarządowych. <u>Funkcja gospodarcza</u> Pałac będzie miejscem organizacji konferencji, szkoleń, spotkań biznesowych, warsztatów, wydarzeń firmowych oraz uroczystości oficjalnych. W ramach tej funkcji obiekt zostanie wyposażony w: • nowoczesne sale konferencyjne, • wielofunkcyjną salę eventową (również o funkcjach społecznych – sala ślubów), • mniejsze przestrzenie warsztatowe, • moduł coworkingowy dla lokalnych przedsiębiorców i start-up'ów, • biura oraz kameralne salki konferencyjne, • zaplecze socjalne i gastronomiczne. Otoczenie pałacu zostanie zaaranżowane na potrzeby wydarzeń plenerowych, z dużym tarasem i zielonymi przestrzeniami, w tym pokojami ogrodowymi, co stworzy wyjątkowe warunki do organizacji spotkań biznesowych.
Zakres planowanych działań	Projekt obejmuje przeprowadzenie remontu, modernizacji, przebudowy i renowacji budynku pałacu w zespole pałacowo-parkowym w Młochowie. Zakłada się wykonanie robót budowlanych polegających na:

	– renowacji i modernizacji istniejących, aktualnie zniszczonych przegród budowlanych, wymianę drewnianych stropów na żelbetowe, wzmocnienie i osuszenie fundamentów, wymianę więźby dachowej wraz z pokryciem dachu, wprowadzenie nowych ścian działowych, wykonanie szybu windowego oraz roboty renowacyjne powłok wykończeniowych, – wykonanie zaplecza do obsługi gastronomicznej, socjalnej projektowanych funkcji, – wykonaniu nowych instalacji wewnętrznych, m.in. wodnej, kanalizacyjnej, ciepłej, elektrycznej, – wykonaniu instalacji doziemnych zewnętrznych, m.in. wodociągową z hydroforem, kanalizacji sanitarnej, w tym technologicznej, deszczowej, gazowej, elektrycznej, – budowę wewnętrznej drogi dojazdowej i chodników – zagospodarowanie najbliższego otoczenia wokół obiektu, w szczególności: renowacja istniejącego ogrodzenia, restauracja istniejącej i wykonanie nowych uzupełnień małej architektury (m.in. ławki, lampy), remont alejek parkowych, zagospodarowanie zielenią (nowe nasadzenia), renowacja historycznej zieleni parkowej, – działania promocyjne. Obiekt będzie spełniał standardy dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania. Niniejsze przedsięwzięcie jest komplementarne z projektem nr 2 „Zagospodarowanie terenu stawu w Parku Młochowskim”. Realizacja obu projektów pozwoli na uzyskanie kompleksowych, spójnych rezultatów w postaci poprawy jakości przestrzeni publicznej, a także uruchomienia nowych funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, korzystnie wpływających na jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Zespół pałacowo-parkowy w Młochowie znajduje się poza obszarem rewitalizacji. Wprowadzenie nowych funkcji gospodarczych, kulturalnych w istotny, pozytywny sposób będzie oddziaływać na obszar rewitalizacji, przede wszystkim w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, pobudzenia gospodarczego, poprawie jakości przestrzeni publicznych czy też zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Sposób realizacji projektu przyczyni się do osiągnięcia celów GPR, w szczególności pobudzenia aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców, przeciwdziałaniu degradacji przestrzeni publicznych, a także poprawie jakości środowiska naturalnego.
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)

	— Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (os.) — Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (szt.) — Liczba osób korzystających z miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu (os.)
Planowany okres realizacji (lata)	2027-2030
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	16 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	— FEM 2021-2027, FEMA.09.01, FEMA.05.07 — Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności — Sektorowe programy rządowe — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — środki WKZ — środki własne Gminy i inne

Nazwa i numer projektu rewitalizacyjnego	P9. Nadarzyn 2.0 - nowe otwarcie: Nadarzyn - bezpieczny ekologicznie regionalny ośrodek przedsiębiorczości o rozpoznawalnej marce i silnym poczuciu tożsamości lokalnej mieszkańców
Status projektu	Uzupełniający projekt rewitalizacyjny
Podmiot realizujący projekt	Gmina Nadarzyn Referat Promocji i Rozwoju Gminy GOPS Gminy Nadarzyn Lokalna Grupa Działania „Nadarzyn-Raszyn-Michałowice”
Podmiot współpracujący przy realizacji projektu	Gmina Nadarzyn Referat Zamówień Publicznych i Funduszy Zewnętrznych Referat Działalności Gospodarczej Nadarzyński Ośrodek Kultury nadarzyńscy przedsiębiorcy i przedstawiciele stowarzyszeń

Lokalizacja projektu	Urząd Gminy Nadarzyn ul. Mszczonowska 24 05-830 Nadarzyn
Cele Programu Rewitalizacji, na które oddziaływać ma projekt	C1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji
Cel projektu	Rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza ludzi młodych, poprawa jakości środowiska naturalnego oraz pobudzenie aktywności społecznej w duchu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców miejscowości Nadarzyn oraz gminy Nadarzyn. Pobudzenie rozwoju Nadarzyna w trzech podstawowych obszarach: gospodarczym, środowiskowym i społecznym przy jednoczesnym wsparciu zasobów instytucjonalnych gminy Nadarzyn.
Zakres planowanych działań	W ramach projektu realizowane będą między innymi: warsztaty, programy mentoringowe i start-upowe dla przedsiębiorczości młodych mieszkańców Nadarzyna, program współpracy z nadarzyńskimi przedsiębiorcami, projekty kulturalne, m.in. organizacja Jarmarku bożonarodzeniowego na placu Poniatowskiego w Nadarzynie, opracowanie kompleksowej strategii gospodarczej dla obszaru rewitalizacji Gminy Nadarzyn oraz Gminy Nadarzyn w formie Masterplanu Rozwoju Przedsiębiorczości. Głównym celem Masterplanu jest wyznaczenie kluczowych kierunków rozwojowych dla sektora przedsiębiorstw w Nadarzynie w perspektywie 10 lat, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska startupowego. Dokument ma wskazywać, na podstawie przeprowadzonych diagnoz, analiz i konsultacji, kierunki długofalowe wzmocnienia gminy pod kątem gospodarczym, maksymalnego wykorzystania endogenicznych zasobów (uwzględnienie kluczowych produktów gminy) wyzwolenia potencjałów wśród firm i lokalnego społeczeństwa, nadania/ przywrócenia gminie konkretnej gospodarczej tożsamości, na której zarówno gmina, jak i przedsiębiorcy mogliby budować swoje przewagi konkurencyjne. Masterplan obejmuje swoim zasięgiem - Gminę Nadarzyn oraz obszar rewitalizacji Gminy Nadarzyn wraz ze wskazaniem połączeń funkcjonalnych w obszarze gospodarki i rynku pracy z gminami ościennymi. ¹⁴

¹⁴ Zakres zrealizowanych analiz obejmować będzie w szczególności:

1) Przeprowadzenie diagnozy stanu środowiska gospodarczego Gminy Nadarzyn w obszarze:

a) Gospodarka:

I. Identyfikacja branż (sektorów gospodarki) występujących w Gminie Nadarzyn.

II. Analiza rynku przedsiębiorstw w zależności od sektora gospodarki.

III. Ocena potencjału branż występujących w Gminie Nadarzyn ze szczególnym uwzględnieniem zasobów endogenicznych.

IV. Wskazanie specjalizacji regionu w tym potencjalnych dziedzin innowacji.

V. Ocena potencjału budowania środowiska i tworzenia warunków rozwoju inicjatyw start-upowych.

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać projekt	Obszar rewitalizacji znajduje się w gorszej sytuacji niż Gmina Nadarzyn, boryka się z szeregiem problemów natury środowiskowej, gospodarczej, społecznej czy instytucjonalnej. Potrzebne są kompleksowe i skoordynowane działania, żeby między innymi poprawić jakość powietrza, dostosować się do zmian klimatycznych, zatrzymać negatywne trendy depopulacyjne, odpowiedzieć na potrzeby starzejącego się społeczeństwa, stworzyć dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości czy wzmocnić wydajność lokalnej administracji.
Prognozowane produkty i rezultaty (wskaźniki produktu i rezultatu)	— Liczba inwestycji i innowacji społecznych w rozwój społeczności lokalnych (szt.) — Liczba kompleksowych działań rewitalizacyjnych (we wszystkich aspektach) (szt.) — Liczba projektów animacyjno – aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży (szt.) — Liczba opracowanych lokalnych strategii rozwoju przedsiębiorczości (szt.)
Planowany okres realizacji (lata)	2027-2030
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu (zł)	2 000 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	— Środki WFOŚiGW/ NFOŚiGW — Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027, za pośrednictwem LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice — środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego — Środki własne Gminy

VI. Diagnoza potrzeb interesariuszy dokumentu.

b) Potencjał rynku pracy w Gminie Nadarzyn.

c) Dostępna infrastruktura i potencjał inwestycyjny Gminy Opoczno wraz z diagnozą dostępności instytucji otoczenia biznesu.

d) Ocena dotychczasowej polityki gospodarczej Gminy Nadarzyn.

2) Wypracowanie misji i wizji Gminy Nadarzyn w zakresie rozwoju gospodarczego.

3) Określenie celów i priorytetów Gminy Nadarzyn w zakresie rozwoju przedsiębiorczości.

4) Opracowanie listy przedsięwzięć oraz systemu ich wdrażania wraz ze wskazaniem potencjalnych źródeł finansowania, identyfikacją interesariuszy, wskazaniem harmonogramu oraz wskaźnikami dla poszczególnych przedsięwzięć.

5) Opracowanie systemu monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji Masterplanu.

6) Dodatkowe warunki i procedury obowiązujące w realizacji Masterplanu – o ile zajdzie taka konieczność.

7) Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Masterplanu dla rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Nadarzyn oraz sprawozdanie z jego konsultacji społecznych.